ABHIYAN WEEKLY-2040 · राष्ट्र, राष्ट्रियता र राष्ट्रिय अखण्डताको लागि · अभियान साप्ताहिक-२०४० काठमाडौं

अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४२ / अंक : २८ / २०८१ फागुन ९ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४५ / Feb. 21, 20252 / मूल्य रू. १०/-

समस्या समाधान गर्न तिनै अंग चुक्दै

काठमाडौ । संविधानलाई क्रियाशिल बनाउने मुख्य तीन अङ्ग व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिकाको मुख्य दायित्व रहेको हुन्छ । पछिल्लो समयमा यी तीनै अङ्ग त्यसमा चुकेका छन् । व्यवस्थापिकाको मुख्य काम भनेको कानुन निर्माण गर्ने नै हो । तर विगतका संसदका अधिवेशनहरूलाई हेर्दा संसद कानुन निर्माणमा चुकेको छ । राज्यका मुख्य तीन अङ्गको अधिकार संविधानले नै निर्धारण गरिदिएको छ ।

राज्यको तीन अङ्गको अधिकार संविधानले नै निर्धारण गरी दिएको र संविधानमा नभएका कतिपय अधिकारहरूको प्रयोग कार्यपालिका नै प्रयोग गरिरहेको छ ।

व्यवस्थापिकाले कानुन निर्माण गर्ने कार्यपालिकाले व्यवस्थापिकाले बनाएका कानुनहरूको कार्यान्वयन गर्ने र कार्यपालिकाले

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

फागुन ७ को महत्व र सन्देश

सरकारले जनताको हित विपरितका कार्य गर्दैन भन्ने विश्वास जनतालाई दिलाऔं

काठमाडौ । २००७ सालको क्रान्तिले सिंगो नेपाललाई जोड्ने र नेपाली जनतालाई अधिकार दिलाउने कार्यको सुरू गरेको थियो । आजको विश्व मानवचित्रमा लोकतान्त्रिक शासनको अभ्यास गर्ने देशका रूपमा नेपाल चिनिएको छ । नेपालको आधुनिक राजनीतिक इतिहासको जग बसालेको २००७ सालको क्रान्तिको जगमा उभिएर नै नेपालको पहिचान बनेको हो ।

लोकतान्त्रिक शासन भएको मुलुकले कुनैपनि निरंकुश, अधिनायकवाद र तानाशाही प्रवृत्तिलाई स्वीकार गर्न सक्दैन । पछिल्लो समयमा नेपालमा विभिन्न राजनीतिक दलहरू रहेका छन् । तर, ती दलहरूले आफ्नो लोकतान्त्रिक व्यवहार देखाउन नसकेको हुनाले जनतामा निराशा बढ्दै गएकोले गर्दा अब राजनीतिक दलहरू कि सच्चिन पर्‍यो कि सकिन पर्ने अवस्था सिर्जित हुँदै गएको छ ।

लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्था भएका विश्वका कुनै पनि मुलुकले अधिनायकवादी निरंकुश शासन व्यवस्थापको परिकल्पना समेत गर्न सक्दैनन् । पछिल्लो समयमा नेपालमा विभिन्न दलका नेताहरूको नेतृत्वमा सरकार बने । तर कुनैपनि

सरकारले जनताको चहाना अनुरूप सरकार सञ्चालन गर्न सकेनन् । २०७९ मा भएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा कुनै पनि दलले बहुमत ल्याउन सकेनन् । संघीय संसदको प्रतिनिधिसभामा प्रत्यक्षतर्फ १ सय ६५ र समानुपातिकतर्फ १ सय १० गरी जम्मा २ सय ७५ सांसद रहने व्यवस्था संविधानले नै गरेको छ ।

संविधान अनुसार सरकार गठनका लागि प्रतिनिधिसभामा कम्तिमा १ सय ३८ सांसदको आवश्यकता हुन्छ । संसदको सबै भन्दा ठुलो दल नेपाली कांग्रेस रहेको भएपनि उसका जम्मा ८९ सांसदमात्र रहेका छन् । त्यसैगरी नेकपा एमाले दोस्रो ठुलो दल रहेपनि उसका ७९ सांसद रहेका छन् भने माओवादी केन्द्र तेस्रो दल रहेपनि उसका ३२ सांसद मात्र रहेकाले यी तिनै दलले सरकार निर्माणका लागि अर्को दलसँग गठबन्धन गर्नुपर्ने बाध्यता रहेको छ । कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकार गठन गर्ने निर्णय गरेपछि पछिल्लो समयमा कांग्रेस, एमालेसहितको गठबन्धनको सरकार अहिले रहेको छ ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

संघीय सरकार र स्थानीय सरकारको मात्र व्यवस्था गरौं

काठमाडौ । २०४६ र २०६२/६३ को राजनीतिक परिवर्तनपछि प्राप्त तीन तहको कार्यपालिका, व्यवस्थापिका र न्यायपालिका उदासिन हुँदा नेपालको अवस्था खस्किँदो अवस्थामा देखिएको छ । त्यही कारणले गर्दा अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा समेत नेपालको अवस्था खस्किँदै गएको प्रष्ट हुँदै गएकाले गर्दा अब यी तिनै तहले विवेक पुर्‍याउनुपर्ने अवस्था देखिन्छ । राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय रिपोर्टका आधारलाई मान्ने हो भने पछिल्लो दोस्रो पटकको तीनै तहका सरकार र तिनले गरेका विकास आयोजना र बजेट विनियोजन निराशाजनक देखिएको छ ।

जनतालाई यस विषयमा सोध्ने हो भने जनताको जवाफ निराशाजनक आउने प्रष्ट रूपमै देखिएको छ । यहि कारणले गर्दा जनता पछिल्लो समयमा व्यवस्था र राजनीतिक दलहरूप्रति आक्रोश पोख्न थालेका छन् ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

अमेरिकी सहयोग रोकिँदा नेपालमा समस्या

काठमाडौ । अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पको बैदेशिक सहयोग बन्द गर्ने निर्णयपछि नेपालमा पनि त्यसको असर देखिन थालेको छ ।

नेपालमा यु एस ए आईडी एसिया फाउन्डेशन लगायतका संस्थामार्फत सहयोग गरिरहेकोमा राष्ट्रपति ट्रम्पको निर्णय पछि सहयोग स्थगत भएको छ । हाललाई ९० दिनका लागि सहयोग पुनरावलोकन गर्ने भनी स्थगित गरेकोमा त्यसको असर सरकारी स्तरमा कै विकास परियोजनामा पनि प्रभाव पर्न गएको छ ।

सकरारले ती परियोजना सञ्चालनमा बैकल्पिक उपाय नखोजे राष्ट्रिय योजनामा नै अबौंको घाटा हुने निश्चित देखिएको छ ।

अमेरिकाको निर्णय पछि नेपाल सरकारले हालसम्म सम्भावित असर बारे बेखबर जस्तै रहेको योजना विद्ले

>>> बाँकी ८ पेजमा

किन भ्रष्टाचार नियन्त्रण भइरहेको छैन ?

काठमाडौ । मुलुक भ्रष्टाचारको जालोमा फस्दै गएकोले यस विषयमा सबैको चासो र चिन्ता बढ्दै गएको छ । राजनीतिकज्ञहरू, उच्च वर्गका राष्ट्रसेवकहरू समेत भ्रष्टाचारमा संलग्न हुँदै गएकाले भ्रष्टाचार बढ्दे गएको प्रमाणित हुँदै आएको छ । अख्तियार दुरूपयोग अनुस्धान आयोगको स्थापना दिवस माघ २९ गते ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशलन नेपालले प्रकाशित गरेको २०२४ प्रतिवेदनले यो वर्ष नेपालले १०० मा ३४ अंक प्राप्त गरेको छ भने २०२३ मा ३५ अंक पाएको थियो । सुधारका रूपमा अघि बढ्नुपर्नेमा अंक घटेकाले यो विषय नेपालका लागि चिन्ताको विषय बनेको छ । यसअघि पनि धेरै समय नेपालले ३४ अंक पाएको थियो ।

२०१२ मा नेपालले २७ अंक पाएकोमा त्यसको तुलनामा अहिले ३४ अंक पाएको भएपनि सन्तोष गर्ने ठाउँ छैन । सरकारको भनाई अनुसार अंक बढ्नुपर्ने हो तर किन बढेन भनेर सरकारले सोच्ने र काम गर्ने गरेको देखिएको छैन । केही वर्षसम्म हामी सरह नै रहेको भुटानले सुधार गरेर ७२ अंक पुर्‍याएर भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा एसियाकै पहिलो मुलुक बनेको छ भने चीन ४३, भारत ३८, श्रीलंका ३२, पाकिस्तान २७, वंगलादेश ३८, अफगानिस्तान १७ र माल्दिप्सले ३८ पाएको छ ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

गैर जिम्मेवार सांसदहरू

काठमाडौ । संघीय संसदको अधिवेशन सुरू भएको दुई साता मै प्रतिनिधिसभामा गत आइतबार गणपुरक संख्या नपुगेर विधेयक स्वीकृति कार्यसूची नै प्रभावित भएको थियो । सरकारको विजनेश अघि बढाउन र विधेयक पारितका लागि जिम्मेवार हुनुपर्ने सत्ता पक्षकै सांसदहरू हाजिर गरेर बाहिर हिड्ने कार्यले गर्दा विधेयक स्वीकृत हुन सकेन ।

सांसदहरूको मुख्य जिम्मेवारी भनेको कानुन निर्माण गर्ने र जनताका समस्याका बारेमा सरकारको ध्यानाकर्षण गराउने नै हो । तर सत्ता पक्षकै सांसदहरू बैठकको अन्तिमसम्म बैठकमा नबस्ने गरेका हुनाले उनीहरूले आफ्नो जिम्मेवारी पूरा गर्न सकेको देखिएन । सांसदको गुणपुरक संख्या नपुग्दा नेपाल नागरिकता दोस्रो संशोधन विधेयकको

सामान्य छलफल पछि प्रस्ताव समेत स्वीकृत हुन सकेन ।

सो विधेयकको सामान्य छलफल पछि गृहमन्त्री रमेश लेखकले छलफलमा भाग लिने सांसदहरूले उठाएको सैद्धान्तिक प्रश्नको जवाफ दिएका थिए । मन्त्रीको जवाफ पछि सभामुख देवराज घिमिरेले विचार गरियोस् भन्ने प्रस्ताव निर्णयर्थ पेश गरेपछि राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीकी सांसद निशा डाँगलीले गणपुरक संख्याको यकिनको माग गरेकी थिइन् ।

संविधानको धारा ९४ अनुसार कुनै पनि प्रश्न वा प्रस्ताव निर्णयार्थ पासका लागि एक चौथाई सांसदको आवश्यक हुन्छ । जसअनुसार प्रस्ताव स्वीकृत्तिका लागि ६९ जना सांसद बैठकमा उपस्थित हुनपर्ने हुन्छ । ६९ सांसदको

>>> बाँकी ८ पेजमा

राष्ट्र जोगाउन पूर्वराजाको आह्वान

काठमाडौ । पूर्वराजा ज्ञानेद्र शाहले राष्ट्र जोगाउने हो भने आफूलाई साथ दिन देशबासीलाई आह्वान गरेका छन् । प्रजातन्त्र दिवसको अवसरमा शुभकामना सन्देश जारी गर्दै पूर्वराजा शाहले देशको समृद्धि र उन्नतिका लागि आफूलाई साथ दिन आह्वान गरेका हुन् ।

'देशका निम्ति र राष्ट्रका खातिर हाम्रो समर्पण निष्ठा सधैँ हुनेछ । राष्ट्र रक्षाका निम्ति सबैको अनुशासन र इमानदार प्रयत्न हुनुपर्दछ । हामीले पहिले पनि राष्ट्रिय समस्या सुल्झियोस् भनेर त्याग गरेका हौं । अब नेपालको उन्नतिको लागि हामीबाट अरू के-के त्याग गर्नपर्ने हो हामी तयार छौं,' पूर्वराजा शाहले भिडियो सन्देशमा भनेका छन्, 'अब समय आयो, राष्ट्र जोगाउने हो भने, राष्ट्रिय

एकता कामय राख्ने हो भने, देशको समृद्धि र उन्नतिका निमित्त हामीलाई साथ दिन सबै देशबासीलाई साथ दिन आह्वान गर्दछौं ।'

देशमा कुनै संकट नआओस् भनेर उदारता राख्दै आफूले त्याग गरेको उनको भनाइ छ । तर, उक्त त्यागलाई कमजोरीको रूपमा नलिन उनले चेतावनी दिएका छन् ।

'हाम्रो यो नेपाल देशभक्त पूर्खाहरूले फलाएको र फुलाएको सुन्दर राष्ट्र हो । यो राष्ट्रमा कुनै संकट नआओस् भन्ने हाम्रो परिकल्पना हो । त्यसैले राष्ट्रको हितमा हामीले उदारता राख्दै आयौं । त्यति मात्रै होइन, हामीले जनताको भलो होस् भनेर आफ्नो ओहोदा, सुख सुविधालाई पनि त्याग गरेका हौं । त्यागले कसैको कद सानो हुने

>>> बाँकी ८ पेजमा

सांसद शाहीको अभिव्यक्तिप्रति खेद प्रकट

काठमाडौ । राष्ट्रियसभाले प्रतिनिधिसभाका राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीका सांसद ज्ञानेन्द्र बहादुर शाहीको अभिव्यक्ति प्रति खेद प्रस्ताव पारित गरेको छ । सो सभाले आइन्दा विचार सम्प्रेषण गर्न सुझवुझ, बस्तुनिष्ठ र तथ्यपरक हुन सांसद शाहीलाई निर्देशन समेत दिएको छ । प्रतिनिधिसभाका सांसद एवं राप्रपाका प्रमुख सचेतक शाहीप्रति खेद प्रस्ताव पारित गर्नु र निर्देशन समेत दिएको हुनाले एउटा सांसदमाथि यसरी खेद प्रस्ताव पारित गर्नु र निर्देशन दिएको पहिलो पटक होला ।

राष्ट्रियसभाको आइतबारको बैठकमा शुन्य र विशेष समयमा आ आफ्नो धारणा राख्नुहुने सांसदहरूले प्रतिनिधिसभाका सांसद शाहीको अभिव्यक्तिले राष्ट्रियसभाको औचित्य माथि नै प्रश्न गर्दै राष्ट्रियसभाको गरिमालाई मानमर्दन गर्ने किसिमले आएको भन्दै खेद

>>> बाँकी ८ पेजमा

स्वात नदीको सामाजिक-आर्थिक महत्व

सुधीर शर्मा

विश्वभरि नदीको अर्थतन्त्रलाई नदीको किनारमा बस्ने स्थानीय समुदायहरूको सामाजिक-आर्थिक विकासको प्रमुख स्रोतहरू मध्ये एकको रूपमा हेरिन्छ । यी समुदायहरू प्रायः नदीको किनारमा अनादिकालदेखि बसोबास गर्ने आदिवासी समुदाय हुन् र नदीसँग आधारभूत सांस्कृतिक र आध्यात्मिक सम्बन्ध राख्छन् । तिनीहरू आफ्नो आर्थिक निर्वाहको लागि नदीमा भर पर्छन् किनकि नदीहरूले स्थानीय अर्थतन्त्रमा कृषि, पर्यटन र अन्य उद्योगहरूमा पावरहाउस भूमिका खेल्छन् । एसियाको धान खेतीदेखि युरोपको राइन नदीको छेउमा रहेको दाखबारीसम्म, नदीहरूले स्थानीय जनसंख्यालाई खुवाउँदै आएका छन् र स्थानीय क्षेत्रहरूको अर्थतन्त्रमा प्रमुख भूमिका खेल्दै आएका छन् । स्वात नदी नदीको यति विशाल सञ्जाल मध्ये एक हो जसले स्थानीय अर्थतन्त्रमा प्रमुख भूमिका खेलिरहेको छ ।

स्वात हिन्दू पवित्र शास्त्र ऋग्वेदमा उल्लेख गरिएको सुवास्तुबाट आएको हो र यसको अर्थ पारदर्शी पानी हो । त्यसैले, नदीको कारणले गर्दा सम्पूर्ण उपत्यकालाई स्वात भनिन्छ । यो नदी हिन्दुकुशको काखमा रहेको हिमनदीबाट उत्पन्न हुन्छ र मुख्यतया कलाममा उशु र गब्राल नदीहरूको संगमस्थलमा बनेको छ । शेटांगोट, मन्कियाल र पुष्पल सहित यसका धेरै सहायक नदीहरू छन् । ऐतिहासिक रूपमा, स्वात गान्धार सभ्यताको केन्द्र थियो र त्यसैले प्राचीन समयमा प्रार्थना र ध्यानको लागि नदीको किनारमा क्याबिनहरू थिए । यी ठाउँहरूमा बस्ने मानिसहरूले पनि स्वात नदीको पानी पिउनको लागि प्रयोग गर्थे । नदीहरूसँगै रहेका जमिनहरू सिँचाइको लागि प्रशस्त पानीको कारणले उर्वर छन् र धेरै गुणा उत्पादकता छ । स्वात नदीले पनि लगभग १,६०,००० एकड कृषि जमिनलाई सिँचाइ गर्छ र अन्ततः काबुल नदीको अट्टक खुर्दमा पर्छ । मान्कियाल र कलाम बीच र गब्राल र कलाममा माथिल्लो छेउमा जमिनहरू छन् जुन शताब्दीयौंदेखि यस

नदीबाट सिँचाइँदै आएको छ ।

स्वातको स्थानीय अर्थतन्त्र विविध हुन सक्छ तर माथिल्लो क्षेत्रहरूमा विशेष गरी तहसील बहराइन जहाँ अधिकांश जनसंख्या नदीको किनारमा बसोबास गर्छन् मुख्यतया नदीमा आधारित अर्थतन्त्र छ । त्यहाँ आगन्तुकहरूका लागि होटल, बजार, रेस्टुरेन्ट र पर्यटकीय बिन्दुहरू छन् । स्वात नदीको किनारका विभिन्न बिन्दुहरूमा माछापालनको मात्रा धेरै व्यापक छ जसले स्थानीय अर्थतन्त्रमा ठूलो योगदान पुऱ्याउँछ । उपत्यका विशेष गरी ट्राउट र साहु माछाका लागि प्रसिद्ध छ । ताजा पानीको माछाले पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्ने भएकाले स्थानीय रेस्टुरेन्ट र होटलहरूमा माछापालन पनि गरिएको छ ।

थप रूपमा । स्वातमा आतिथ्य उद्योग आम्दानीको प्रमुख स्रोतहरू मध्ये एक हो । नदी बिन्दुहरूमा सयौं होटल र रेस्टुरेन्टहरू छन् । पर्यटक बिन्दुहरू, नदी किनारका रिसोर्टहरू र पार्कहरू र प्राकृतिक मुहानहरू सहित अन्य मनोरञ्जन बिन्दुहरूले स्थानीय अर्थतन्त्रमा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याउँछन् र स्थानीयहरूका लागि असंख्य रोजगारी र जीविकोपार्जनका अवसरहरू सिर्जना गर्छन् । केस स्टडीको रूपमा मैले दुई होटलहरू लिएँः कुवेत कन्टिनेन्टल र बहराइनमा मदिना । दुवैले आफ्नो उद्घाटनको एक वर्ष पूरा गरिसकेका छन् । मदिना होटल सडकको पछाडि छ भने कुवेत कन्टिनेन्टलको अगाडि स्वात नदीको छेउमा छ । मालिकहरूसँग कुरा गर्दा प्रकट भएको आम्दानीको मात्रात्मक तथ्याङ्क मदिना होटल भन्दा धेरै राम्रो थियो । मालिकहरूले यो भिन्नतालाई नदीको दृश्यलाई श्रेय दिए किनभने धेरैजसो पर्यटकहरू प्रायः नदी किनारका होटलहरूमा बस्छन् ।

यसबाहेक, नदीहरूले माछा मार्ने, डुङ्गा चलाउने, दर्शनीय स्थलहरू हेर्ने, पौडी खेल्ने र कायाकिङ जस्ता मनोरञ्जनात्मक गतिविधिहरू प्रदान गर्छन्, जसले बाहिरी मनोरञ्जन उद्योगहरूलाई प्रवर्द्धन गर्दछ । नदीमा आधारित गतिविधिहरू र मनोरञ्जनले प्रत्यक्ष खर्च मात्र गर्दैन तर खुद्रा, मनोरञ्जन र यातायातमा अप्रत्यक्ष खर्च पनि गर्दछ जसले गर्दा नदीमा आधारित अर्थतन्त्रले स्थानीय समुदायहरूको विकास र जीविकोपार्जनमा धेरै राम्रो भूमिका खेल्छ । स्वातको माथिल्लो क्षेत्रहरूमा सयौं हस्तकला, सुख्खा फलफूल र पुराना वस्तुहरूको पसलहरू विशेष गरी पर्यटकहरूको लागि खोलिएका छन् र जीविकोपार्जनको प्रमुख स्रोत हो ।

वातावरणीय रूपमा, तातो गर्मीमा उपत्यकाको मौसम एकदमै मध्यम हुन्छ । यो नदीले वनस्पति र जीवजन्तुहरूको विस्तृत श्रृंखलालाई समर्थन गरिरहेको छ । नदीको किनारमा बस्ने समुदायहरूको लोककथा, कविता र स्थानीय संस्कृतिमा नदीको ठूलो महत्त्व छ ।

स्थानीय अर्थतन्त्रको यस्तो महत्त्वपूर्ण मेरुदण्डलाई ध्यानमा राख्दै स्वात नदीलाई प्रदूषण, अत्यधिक निर्माण र नदीलाई सुरुङमा रूपान्तरण गर्ने डिजाइन गरिएका जलविद्युत परियोजनाहरूबाट सुरक्षित गरिनुपर्थ्यो । यद्यपि, त्यो साकार हुन सकेको छैन तर हालका वर्षहरूमा स्वात नदीको किनारमा धेरै होटल र अन्य व्यावसायिक भवनहरू निर्माण गरिएका छन्, जसले गर्दा नदीको किनार साँघुरिँदै गएको छ र बाढीले सधैं यी होटल र बजारहरूलाई बगाउने भएकाले जीवनलाई पनि खतरामा पारेको छ ।

यसबाहेक, पेडोले डिजाइन गरेका जलविद्युत परियोजनाहरूले नदीको अस्तित्वको लागि खतरा निम्त्याउँछन् किनकि तिनीहरूले बहराइन र गब्राल बीचका धेरै ठाउँहरूमा नदीको पानीलाई सुरुङमा परिणत गर्ने अनुमान गरिएको छ । प्रभाव क्षेत्रको उचित पूर्व-मूल्याङ्कनको अभावले जलविद्युत परियोजनालाई स्थानीय र नदीको लागि विपत्ति बनाउँछ । यो नदीले स्थानीय जनसंख्यालाई जीविकोपार्जनका अवसरहरू प्रदान गरिरहेको छ तर सरकार पहिले नै सीमान्तकृत र दलित क्षेत्रमा नदीलाई नष्ट गर्न डराएको छ । सौर्य, हावा र बाँधहरू सहित बिजुली उत्पादनका लागि धेरै विकल्पहरू हुन सक्छन् तर हजारौं वर्षदेखि रहेको नदीलाई सुरुङमा परिणत गर्नु एकदमै तर्कहीन छ । जलविद्युत परियोजनाहरू निर्माण गर्दा सरकार सावधान हुनुपर्छ, स्थानीय समुदायहरूलाई बर्बाद गर्ने मूल्यमा बिजुली पागलपन हो ।

दोस्रोपटक आर्थिक गणना हुँदै

फागुन ०८२ देखि दोस्रोपटक आर्थिक गणना हुने भएको छ । केन्द्रीय तथ्यांक विभागले यो अभियान देशभर सञ्चालन गर्ने जनाएको छ । पहिलोपटक वैशाख ०७५ मा भएको आर्थिक गणना दोस्रोपटक आगामी वर्षको फागुनदेखि हुने भएको हो ।

संघ प्रदेश तथा स्थानीय तहसम्म प्रतिष्ठान तथा व्यवसायहरूको व्यावसायिक क्रियाकलापसम्बन्धी आधारभूत तथ्यांक संकलन गर्नुका साथै व्यावसायिक प्रतिष्ठानको कुल संख्या, प्रतिष्ठानको वैधानिक स्थिति, वैदेशिक पुँजीको लगानी, कुल स्थिर सम्पत्तिमा भएको लगानीलगायत विषयमा सर्वेक्षण गर्ने उद्देश्यका साथ अभियान सञ्चालन गर्न लागिएको छ ।

साथै, लिंगअनुसार रोजगारीको स्थिति, प्रतिष्ठानको ऋणमा पहुँचलगायतका सूचक पत्ता लगाउन गणना गर्न लागिएको तथ्यांक समन्वय कार्यालय बागलुङले जनाएको छ ।

आर्थिक गणना अभियानमा गैरकृषि आर्थिक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने सबै प्रकारका प्रतिष्ठानहरू र कृषि क्षेत्रको दर्ता गरिएका प्रतिष्ठानहरू नेपालस्तरीय औद्योगिक वर्गीकरणअनुसारका विभिन्न वस्तु तथा सेवा उत्पादन गर्ने प्रतिष्ठान र व्यवसायहरूलाई गणनामा समावेश गरिएको गरिने तथ्यांक समन्वय कार्यालय बागलुङका तथ्यांक अधिकृत चन्द्रकान्त सुवेदीले जानकारी दिए । कार्यालयका अनुसार निश्चित स्थानमा आर्थिक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने स्थिर प्रवृत्तिका प्रतिष्ठानहरूलाई आर्थिक गणनाको परिधिमा समेटिनेछ ।

तथ्यांकके आधारमा योजना तर्जुमा तथा नीति निर्माण हुने भएकाले स्थलगत भ्रमण र अध्ययनपछि प्राप्त हुने तथ्य भरपर्दो र विश्वासिलो हुने अपेक्षा गरिएको छ । सोहीअनुसार गणकहरू व्यवस्थापन गरेर सम्बन्धित प्रतिष्ठानमा नै पुगेर गणना गरिने तथ्यांक समन्वय कार्यालय बागलुङका प्रमुख महेशप्रसाद ढुंगानाले जानकारी दिए ।

तथ्यांक ऐन ०७९ अनुसार हरेक क्षेत्र र वर्गबाट संकलित आर्थिक विवरण गोप्य रहनेसमेत ढुंगानाले जानकारी दिए । 'आर्थिक गणना केही जटिलता पनि हुन्छ । सबै विवरण गोप्य रहनेछ ।' कार्यालय प्रमुख ढुंगानाले भने, 'यो नेपाल सरकारको प्राथमिकताको कार्यक्रम हो । कोही कसैले आफ्नो विवरण लुकाउन पनि पाउँदैन र उहाँहरूले प्रदान गरेको विवरण गोप्य पनि राख्नेछौँ ।'

उनले वित्तीय तथा बिमा, सूचना सञ्चार, कृषि, वन, माछापालन, खानी उत्खननलगायतका २१ वटा आर्थिक वर्गीकरणका सूचकहरू रहे तापनि विभिन्न १८ वटा सूचकमा आर्थिक गणना हुने बताए । गणनासम्बन्धी जानकारी दिन आज आयोजित अन्तर्क्रियामा बागलुङका प्रमुख जिल्ला अधिकारी नेत्रप्रसाद सुवेदीले वर्गीकरणमा परेको क्षेत्रहरू छुट्न नहुने बताए।

यस्तै, बागलुङ उद्योग वाणिज्य संघका वरिष्ठ उपाध्यक्ष राजनकुमार श्रेष्ठ, पत्रकार महासंघका सचिव नारायण रिजाल, सहसचिव डम्मर बुढामगरले गणनालाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्नुपर्ने धारणा राखेका थिए ।

पूर्वराजाले राष्ट्र जोगाउन जनताको साथ खोजे

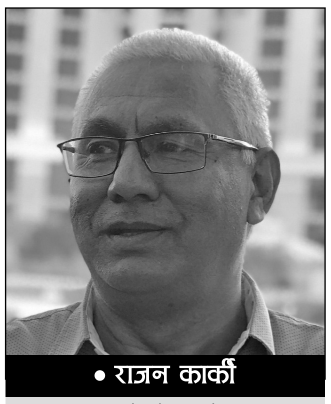

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

जहिर शाह बन्ने कि नरोद्दम सिंहानुक ? यो प्रश्न उठिरहेका बेलामा गत फागुन ७ गते प्रजातन्त्र दिवसका दिन पूर्वराजाले आह्वान गरेका छन्- राष्ट्र जोगाउने हो भने हामीलाई साथ दिनुहोस् । ०६३ पछिका १८ वर्ष चाउरिएर बसेका पूर्वराजाले पर्व पर्वका सन्देश र अभिनन्दन समारोहमा समेत जनताको कुरा गर्दै आएका थिए । आफू अग्रसर भएको सन्देश दिएका थिएनन् । यसपल्ट भने पूर्वराजा राष्ट्र जोगाउन अग्रसर भएका छन् । पूर्वराजाको ऐतिहासिक सन्देश यस्तो छ -

नेपाली दिदीबहिनी तथा दाजुभाइहरू,

नेपालमा प्रजातन्त्रको मिरमिरे विहानी उदय भएको फागुन ७ गतेको शुभ सन्दर्भमा हामी सबै नेपालीलाई हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछौं । प्रजातन्त्र स्थापनाका निम्ति उदारता दर्शाइबक्सने हाम्रा जिज्यू बुबाज्यू राष्ट्रपिता श्री ५ त्रिभूवनको सम्झना गर्दै यो अवसरमा मौसुफप्रति हामी श्रद्धासुमन अर्पण गर्दछौं । जनता र राजा मिलेर प्रजातन्त्रलाई सबल बनाउन लागि परेको इतिहास साक्षी छ । त्यसैले, प्रजातन्त्रका निम्ति जीवन दान दिने ज्ञात अज्ञात शहीदहरू र प्रजातन्त्रका लागि कृयाशील रहने सबैपात्रहरूप्रति पनि हामी उच्च सम्मानभाव राख्दछौं ।

"प्रजातन्त्र" आजको युगको उत्तम शासन पद्धति हुनु पर्ने हो । आम जनताको मन, मगज र मतका आधारमा देशको विधी व्यवस्था तथा मान्यता अनुसार राज्य संचालन गर्ने - सर्वमान्य आर्दश पनि हुन पर्थ्यो । यसबाट हामी कोही विमुख छैनौं । राष्ट्र भित्रका हरेकवर्ग, समूह वा व्यक्तिको हक अधिकारको संरक्षण गर्दै, प्रतिष्ठा तथा प्रगति अघि बढाउने प्रजातन्त्र - सबैको प्रिय व्यवस्था हुनु पर्दथ्यो । यसमा कहिं कसैको शंका हुन सक्दैन ।

प्रजातन्त्रको कुरा गर्दा हामीले यसलाई बाद विवाद, द्वन्द विग्रह वा विरोध प्रतिरोधको अर्थले मात्र बुझ्नु हुँदैन । यस प्रणालीलाई हामीले समाजमैत्री र जनहितैषिको रूपमा पनि हेर्नु पर्दछ । सुन्दर शब्द, आकर्षक आर्दशले मात्र प्रजातन्त्र सार्थक हुने होइन। कर्म र व्यवहारमा प्रजातन्त्रलाई उर्ताने सेवाभाव र सही प्रजातान्त्रिक आचरण हुनु पर्दछ । सबैको पहिचान हुनु पर्दछ, सबैको अस्तित्व सुरक्षित हुनु पर्दछ । निषेधको दृष्टिकोण राख्ने राजनीतिले प्रजातन्त्रलाई बलियो बनाउँदैन । पक्ष विपक्षको अहंकार, आ-आफ्नै खालको स्वार्थ तथा हठवादले पनि प्रजातन्त्रलाई गतिशील बनाउन सक्दैन ।

आज देशको इतिहास मेटिदै गएको छ । नेपालको अस्तित्व नासिदै गएको छ । नेपालका होनहार जनशक्ति दिनहुँ ताँती लागेर देशबाट बाहिरिदै गएका छन् । नेपालीको पसिना आफ्नो माटोमा होइन, अन्तै पोखिरहेको छ । जन्मदै नेपालीको शिरमा हजार होइन लाखको ऋणभारको बोझ छ । हाम्रा कलकारखाना, व्यापार व्यवसाय निरन्तर धरासायी बन्दै छ । हुँदा हुँदा हाम्रा शिक्षालयहरूमा समेत शिक्षक र विद्यार्थीहरू पातलिदै गएका छन् । नेपालको पद्धति, नीति र गतिविधी ठीक छैन, यहाँ बसेर केही हुँदैन । श्रम, शीप चेतना र ज्ञान भएका हाम्रा नागरिकहरूमा त्यस प्रकारको भाष्य चलि रहेको छ । यस्ता कुराले प्रजातन्त्रलाई शोभनीय बनाउँदैन ।

प्रजातन्त्र आशा जगाउने प्रणाली हुनु पर्दछ । जनताको भरोसा बढाउने प्रणाली हुनु पर्दछ । प्रजातन्त्र फल्दै फुल्दै जाँदा हामी सबैको भाग्य र भविष्य चम्कन्छ भन्ने भावना जाग्रत गराउने हुनु पर्दछ, तर तीन दशक यताको हाम्रो स्थिति यस्तो छैन । आम जनताको मुहारमा मुस्कान ल्याउने, जनतालाई खुशी र सुखी बनाउने, सबैले खोजेको र हामीले चाहेर रोजेको पनि त्यही प्रजातान्त्रिक व्यवस्था हो । व्यवस्था बदलियो भन्नेहरूले अवस्था राम्ररी बदल्न नसक्नु दुःखको कुरा हो ।

हाम्रो यो नेपाल देश, भक्त पुर्खाहरूले फलाएको र फुलाएको सुन्दर राष्ट्र हो । यो राष्ट्रमा कुनै संकट नआओस् भन्ने हाम्रो परिकल्पना हो । त्यसैले राष्ट्रको हितमा हामीले उदारता राख्दै आयौं । त्यत्ति मात्र होइन हामीले जनताको भलो होस भनेर आफ्नो ओहदा र सुख सुविधालाई पनि त्याग गरेका हौं । त्यागले कसैको कद सानो हुने होइन, र त्यस्तो भावलाई कसैले पनि कमजोरी ठान्नु हुँदैन । कतै कुनै पन पक्ष नगरी सबैलाई समेटेर जाने हाम्रो अभिलाषा हो । हाम्रो त्यागको अर्थ र आसय पनि त्यही नै हो । हाम्रो इतिहासलाई नास गरेर र पहिचानको अपमान गरेर हामी उभो लाग्दैनौ भन्ने कुराको हेक्का राखेर हामी अघि बढौं । विगतका कमीकमजोरी तथा आफ्नो प्रकृति र संस्कृति विरूद्धका त्रुटी सच्याएर अघि बढ्ने चेतना हामीलाई प्राप्त होस ।

देशका निम्ति र राष्ट्रका खातिर हाम्रो समर्पण, निष्ठा सदैब हुनेछ । राष्ट्र रक्षाको निम्ति सबैको अनुशासन र इमान्दार प्रयत्न हुनु पर्दछ । हामीले पहिले पनि राष्ट्रिय समस्या सुल्झियोस भनेर त्याग गरेका हौं । अब नेपालको उन्नतिको लागि हामीबाट अरू के के त्याग गर्नु पर्ने हो, हामी तयार छौं । अब समय आयो, राष्ट्र जोगाउने हो भने, राष्ट्रिय एकता कायम राख्ने हो भने, देशको समृद्धि र उन्नतिका निमित्त हामीलाई साथ दिन सबै देशबासीहरूलाई आह्वान गर्दछौं । श्री पशुपतिनाथले हामी सबैको कल्याण गरून् ।जय नेपाल

२०८१ साल फागुन ७ गते

भन्नेहरू भन्छन्- जनविद्रोह, चुनावमा दुई तिहाइ बहुमत, सैनिक कु अर्थात जुन विदेशी शक्तिले किनारा लगायो, उसैले अग्रसरता लिएर राजतन्त्र पुनर्स्थापना गर्न गराउन सक्छ । पूर्वराजाको यो अग्रसरतामा यी सबै बिकल्पहरू समाहित भएको अर्थमा विश्लेषण हुनथालेको छ ।

०६३ सालदेखि नै राजतन्त्र नेपालको राजनीतिक मुद्दा बनेको छ । २०६५ साल जेठ १५ गते गणतन्त्र कार्यान्वयन गर्नेहरू नै यो मुद्दामा अल्झिन पुगेका छन्, गणतन्त्र कार्यान्वयन गर्न असफल शिद्ध भइसकेका छन् । आमनागरिकले राजाको आह्वान गरिरहेका समयमा पूर्वराजाले यो अग्रसरता देखाएका हुन् । अब जनता उल्टिनुपर्छ । विद्रोहमा जुट्नुपर्छ । राजा र जनता एक भएको देखिनुपर्छ ।

अफगानिस्तानका राजा जहिर शाहलाई किनारा लगाएपछि उनी फर्केर आएनन्, अफगानिस्तान बम बारूदको धुवाँमा रङ्मङि् गरहेको छ । कम्बोडियामा नरोदम सिंहानुकले पुनरागमन गरेपछि शान्ति र समृद्धिको मार्गमा लागिरहेको छ । १८ वर्ष भयो राजतन्त्र फालिएको, अराजकताको रोगले नछाडेले नेपालमा सिंहानुकको चर्चा सुरू भएको छ । किनकि राजा आउ देश बचाउ भन्दै देशैभरिका नागरिक सडकमा निस्कन थालेका छन् । नागरिक राष्ट्र हो । राष्ट्र सडकमा निस्कदा बहदुल आयो, लोकतन्त्र आयो, राजतन्त्र गयो, राजतन्त्र फेरि आउँछ । आउने तरखरमा जुटेको छ ।

सन १९५३ मा स्वतन्त्र भएपछि १७ वर्ष राजतन्त्र रहेको कम्बोडियामा राजा थिए नरोदम सिंहानुक । उनीमाथि ठूलो षडयन्त्र गरेर १९७० देखि ७५ सम्म खमेरूजको आतंकपूर्ण शासन चल्यो । राजा लखेटिए । १९७५ देखि १९९३ सम्म जनगणतन्त्र कम्बोडिया बनेर चल्यो र लाखौंलाख जनता काटिए, मारिए, लुटिए । अन्तमा जनताले नै बिद्रोह गरेपछि १९७३ मा पुनःराजतन्त्र स्थापित भयो र कम्बोडिया आफ्नै तरिकाले शान्तिपूर्ण सुशासन र स्वाधीतामा फर्किएको छ । तर, १९७३ मा अफगानिस्तानबाट राजा जहिर शाह लखेटिए । त्यसपछिका ४८ वर्ष अर्थात आजसम्म पनि कावुल आतंकको छायाँमा छ । बैधानिक र अवैधानिक शासनवीच आतंककारी साँढे जुधाइ जारी छ । अमेरिकनदेखि अनेक देशका सैनिकले अफगानिस्तानमा अड्डा जमाउँदा पनि अफगानिस्तानमा शान्ति हुनसकेन । हरेक दिन बम पड्किरहेका छन्, मान्छे मार्नेक्रम जारी छ । अफगानिस्तानको भाग्य र भविष्य बमगोला पड्किनु र मृत्युको समाचार बनिरहनुमा सिमित हुनपुगेको छ । चीनबाहेक विश्वले अझै अफगानिस्तानको तालिवानी शासन स्वीकारिसकेको अवस्था छैन ।

अफगानिस्तानमा झैं नेपालमा पनि २०६५ साल जेठ १५ गते 'ह्वाइट कू' भयो । राजतन्त्र किनारा लाग्यो । तर नेपालमा हिन्दुधर्म र राजतन्त्रको मुद्दा उठिरहेकै छ र यतिबेला त आमनागरिक राजतन्त्र पुनःर्स्थापना गर्न सडक आन्दोलनमा निस्किएका छन् । साथसाथै पूर्वराजा पनि जनतासँग उभिन पुगेका छन् । पूर्वराजाको आह्वान छ- मिलेर राष्ट्रिय संकट दूर गरौं, सहमतिको राजनीति गरौं । उनको आवाज दलहरूको बेवास्ता गरेपछि जनताको साथ खोजेका छन् ।

पूर्वराजाले निर्णय गरेर यो सन्देश दिएको हुनुपर्छ । सिंहानुक बन्ने साहस गरेको हुनुपर्छ । पूर्वराजाको यो आह्वानलाई जनताले स्वागत गरेका छन् । जो असफल छन्, ती नेताहरू असिन पसिन हुनपुगेका छन्, धम्कीको भाषा ओकल्न थालेका छन् । सिंहानुकले आफूलाई पदच्यूत गर्नेहरू विरूद्ध राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय समर्थन गुहारे, चीनमा बसे र आमनागरिकसँग जुटिरहेका थिए, अन्नत १९९३ मा २३ वर्षपछि सिंहासन पुनः हासिल गर्न सफल भए । उनले देश र जनताप्रति नतमस्तक भएको बरदानमा पाएको सफलता थियो त्यो ।

नेपालमा पनि अवैधानिक रूपमा हिन्दुराष्ट्र र राजतन्त्र किनारा लगाएको १८ वर्षपछि पूर्वराजा नागरिकका साथ उभिने साहस गरेका छन् । पुर्षाको भार थाम्ने पूर्वराजा ज्ञानेन्द्र शाहको यो साहस स्वागतयोग्य छ ।

स्मरणीय छ, १७७६ मा स्वतन्त्र भएको अमेरिका आज विश्वशक्ति बनेको छ । बेलायतमा राजा जोनको कार्यकाल । जनताले दुःख पाएको उनले कहिल्यै देखेनन् वा देखेर पनि बेवास्ता गरे । अति भएपछि जनताले रन्निमिड भन्ने ठाउँमा गएका बेलामा राजा जोनलाई घेरा हालेर छाड्दै छाडेनन् । सन १२१५ को जुन १५ को दिन थियो, यही दिनमा जनताले राजालाई झुकाए र जनअधिकार अर्थात म्याग्नाकार्टामा सही गर्न बाध्य पारे । यही म्याग्नाकार्टा आज पनि बेलायतको संविधानसरह संसद, अदालत, प्रशासन सबैतिर सर्वमान्य छ । रोबर्ट ब्ल्याकबर्न यो पद्धतिको ब्याख्याता हुन् । इमान, नैतिकता र लोकलज्जाको भय र जनताप्रतिको जवाफदेहीता नै बेलायतको संविधान हो ।

नेपालमा ७ थान संविधान जारी भइसक्यो । अब राजा र जनता एक भएर देश अघि बढ्ने आशा जागेको छ ।

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं ।

\- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

अब २१ अर्बको पनि छानविन गर सरकार

२०५२ सालदेखि माओवादीले चलाउँदै आएको माओवादीकै शब्दमा जनयुद्ध २०६३ सालमा विस्तृत शान्ति सम्झौतामा आएर टुँगियो । माओवादीका लडाकुहलाई व्यवस्थापन गर्न राज्यले २१ अर्ब रुपैँया खर्च गऱ्यो । सरकारी तथ्याँकले २१ अर्ब खर्च भएको देखाएको भएपनि यो विशाल खर्च कहाँ र कसरी खर्च भयो भन्ने स्पष्ट विवरण आजसम्म किन सार्वजनिक हुन सकेन ? त्यसबेला शिविरमा रहेका लडाकुको संख्यामा नै शंका उठेको थियो । लडाकु समायोजन प्रक्रियामा नै व्यापक अनियमिता देखिएको र राहत लिएर फर्किएका लडाकुहरू अहिले बेरोजगार भएर संकटमा परिरहेका आवाज समेत अहिले उठ्न थालेको छ ।

लडाकु समायोजन प्रक्रिया राजनीतिक अवसरवादको चरम अवसरवादको उदाहरण बन्यो । माओवादी नेतृत्वले लडाकुहरूलाई बेचेर उनीहरूको बलिदानलाई समेत बेचेर सत्ता कब्जा गऱ्यो । सत्ता टिकाउने नाममा नेतृत्वले आफ्ना सहयोद्धाहरूलाई सडकमै अलपत्र पारेर नेतृत्व सत्तामै रमाउन थालेको र सत्तामा हुँदा समेत उसले कहिल्यै पनि पूर्व लडाकुहरूका बारेमा कुनै ठोस कार्य गर्न सकेको देखिएन । माओवादीका कतिपय नेताहरू करोडौँका गाडी, घर, जग्गा जोड्न र विलासी जीवनमा रमाईरहेका छन् । तर तिनै नेताहरूलाई अहिलेको ठाउँमा पुऱ्याउन बन्दुक बोकेर हिडेका लडाकुहरू विपन्नताको चपेटामा परेका छन् । लडाकु समायोजनको नाममा गरिएको भ्रष्टाचारले सत्ता र पैसाको खेललाई अझ स्पष्ट पारिदिएको छ ।

शान्ति प्रक्रियामा पारदर्शी हुनुपर्ने हो तर, लडाकुको व्यवस्थापदेखि राहत वितरणमा सम्म नेतृत्वको अनियमितता देखिएको थियो । कतै शिविरमा भएका लडाकुहरूको फर्जी संख्या कतै उनीहरूको खातामा जाने रकममा समेत फेरबदल गरिएको आवाज त्यसबेला सार्वजनिक भएका थिए । लडाकुहरूलाई समायोजना गर्न खर्च गरिएका २१ अर्बका बारेमा नत सरकारले केही वताएको छ, नत माओवादी नेतृत्वले नै ? त्यो रकम खर्च भएको विवरण समेत अहिले सरकारी कार्यालयमा नभएको अवस्था रहेको छ । लडाकुहरूलाई अर्थ मन्त्रालयबाटै रकम बाँडिएको र सो रकम माओवादीका नेताले चेक मार्फत बुझेका थिए । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल ३ पटक प्रधानमन्त्री भैसकेका र माओवादी केन्द्रका नेताहरू कृष्णबहादुर महरा, वर्षमान पुन र जनार्दन शर्मा समेत अर्थमन्त्री रहिसकेकाले उहाँहरूकै सक्रियतामा माओवादीले बुझेको रकमको फाइल गायब पारिएको आशंका अहिले भएको छ ।

२१ अर्ब खर्च गरिएको भनिएको भएपनि वास्तविक रुपमा लडाकुहरूले त्यति रकम पाएका छैनन् भनिएको छ । यति ठुलो रकम खर्च गरिएको भएपनि त्यसको जिम्मेवारी लिन कोही तयार नहुनु र अख्तियारले दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले पनि यसको छानविन गर्न हिम्मत नगर्नु र माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष सत्ता बाहिर रहँदा गाली गलौजमा उत्रिनु कतै त्यही लडाकुलाई दिने भनिएको रकममा भएको घोटालाकै कारण हो कि भन्ने आशंका समेत उब्जिएको छ । २१ अर्ब रकम त्यसबेला लडाकुहरूलाई वितरण गरिएको भए उनीहरूको पुर्नस्थापना व्यवस्थित हुन सक्थ्यो उनीहरू बेरोजगार हुने थिएनन । तर, त्यो रकम केही मात्रामा लडाकुहरूलाई दिएर ठुलो मात्रामा नेतृत्वले लिएको र सो रकम पार्टी सञ्चालनमा प्रयोग भएको हुनाले लडाकुहरू अहिले बेरोजगार भएका छन् । अहिलेसम्म संक्रमण न्याय प्रक्रिया समेत अघि बढ्न सकेको छैन, अवस्था उल्टो भएको छ । यो प्रश्नको जवाफ पहिला माओवादी अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल र माओवादी केन्द्रले दिनुपर्दछ यदि होइन भने दाहाल र माओवादी केन्द्रलाई सत्ता चाहिएको थियो सत्ता पैसा सबै पाए तीन तीन पटक मुलुकको प्रधानमनत्री भए तर आफूँलाई सत्तामा पुऱ्याउने लडाकुहरू अब उनलाई किन चाहियो र ?

पुष्पकमल दाहालले अझैँ पनि क्रान्तिका नाममा जनतालाई झुक्याउन सकिन्छ कि भनेर क्रान्तिको माला जपिरहेका छन् । तीन तीन पटक मुलुकको नेतृत्व गर्दा जनताको हितमा भन्दा आफ्नो पार्टीगत र व्यक्तिगत स्वार्थ पूरा गरेको र विचौलियाहरूका लागि मात्र काम गरेको हुनाले अब उनलाई फेरी सत्तामा पुऱ्याईदिन जनता किन पछि लाग्ने ? नेपाली जनताले २०४६ र २०६२/६३ सम्मको आन्दोलन देखेका छन्, आन्दोलन गरेका छन् । तर, जनताले पाए के ? विभिन व्यक्तिहरूलाई सत्तामा पुऱ्याईदिने काम जनताको मात्र हो कि सत्तामा पुगेपछि जनताको हितमा काम गर्ने नेताहरूको पनि हो ? अब नेपाली जनताले बुझ्दै आएका छन् । हिजोसम्म पुष्पकमल दाहाल जस्ता व्यक्तिले झुक्याएका थिए अब जनता झुक्किन सक्ने अवस्थामा छैनन् अब जानताले २१ अर्बको हिसाब किताब खोज्नेछन् त्यसपछि भ्रष्टाचारको अर्को पाना खोलिन्छ । अनि क्रान्तिका कुरा गर्ने दाहाल जस्ता अनेक व्यक्तिको पोल खुल्ने भएकाले त्यसबेला जनतालाई जवाफ दिन कठिन हुन सक्छ ।

मुलुकमा भएका ठुला ठुला भ्रष्टाचारमा राजनीतिक दलका नेताहरू नै संलगन हुने अनि सरकार परिवर्तन र सत्तामा पुग्न त्यही भ्रष्टाचार गरेको रकम प्रयोग हुने गरेको नेपालको इतिहास साँक्षी रहेकाले गर्दा अब त्यस्तो अवस्थाको अन्त्य हुनुपर्दछ । भ्रष्टाचारी जो भएपनि कारबाही हुनै पर्दछ भन्ने हाम्रो माग रहेको छ ।

कांग्रेसमा स्वतस्फूर्त कि बक्सिसको नेतृत्व

शंकर तिवारी

कांग्रेसको १४ औं महाधिवेशन सम्पन्न भएको गत मंसिरमा तीन वर्ष पूरा भएको छ । चार वर्षभित्र महाधिवेशन गर्नुपर्ने वैधानिक नियमअनुसार २०८२ मंसिरमा १५ औं महाधिवेशन गरिसक्नुपर्नेछ । कांग्रेसको भावी नेतृत्वको बागडोर कसको हातमा पुग्ने चासो छ । गतसाता महामन्त्री गगन थापाले कान्तिपुर टेलिभिजनको कार्यक्रम 'फायरसाइड' लाई दिएको अन्तर्वार्ताको अंश र पार्टी सभापति शेरबहादुर देउवा निवासमा उनका समूहका वरिष्ठतम नेताहरूको भेलाले कांग्रेसको आन्तरिक मात्र नभएर राष्ट्रिय राजनीति नै तरंगित छ । 'फायरसाइड' को अन्तर्वार्तामा महामन्त्री थापाको धेरै ठूलो आत्मविश्वास झल्किन्थ्यो । त्यही आत्मविश्वासको जगमा उनले कांग्रेसको नेतृत्वको सोपानमा आफ्नो दावाबारे एउटा कहावत बनिसकेको १९८१ हिन्दी सिनेमा 'कालिया' मा अभिताभ बच्चनले बोलेको संवाद उद्धरण गरेका थिए– 'हम भी वह आदमी है, जो किसी के पिछे खडे नही होता है । हम जहाँ खडे होते है वही से लाइन सुरू होता है ।'

बच्चन ७० को दशकमा जसरी चलचित्रमार्फत मौजुदा भारतीय समाज र संस्कृतिको खिलाफमा नयाँ संस्कृतिको उभार बोकेर पुरातन संस्कृति बदल्न लागिपरेका थिए, त्यस्तै थापा पनि २०६२/ ०६३ को जनआन्दोलनको युवा चरित्रनायकका रूपमा नेपाली राजनीतिमा स्थापित भएका पात्र हुन् । गणतान्त्रिक आन्दोलनको वारेसका रूपमा गिरिजाप्रसाद र प्रचण्डपछि कसैले हकदावा गर्छ भने त्यो थापामा ज्यादा प्राकृतिक देखिन्छ । एउटा विद्यार्थी नेताका रूपमा त्यो पनि पार्टीले आफ्नो भ्रातृ संस्थाबाट बर्खास्त गरेको, पार्टी पंक्तिमा केन्द्रीय सदस्य पनि नहुँदै उनले सडकबाट नै जुन उचाइ कायम गरेका थिए, अहिलेसम्म जोगाएर राखेका छन् ।

गगनलाई दबाब छ– समयको, प्रविधिले बदलेको राजनीतिक परिदृश्यको, राज्यका सामु सीमित स्रोत र साधनबाट आशा जगाउने, जनतामाझ रहेको आक्रोश र निराशालाई चिर्ने जिम्मेवारीको । त्योभन्दा ज्यादा हुटहुटी छ– राजनीतिबाट स्वैच्छिक विश्राम लिनुअघि केही नयाँ, सकारात्मक र आफ्नै विगत सम्झिएर गौरव गर्नलायक कामहरू गरेर जाऔँ भन्ने सचेतनाको ।

राजा ज्ञानेन्द्रले शासनसत्ता हातमा लिएयता नेपाली राजनीतिको कुनै एक पात्रका माध्यमबाट 'केस स्टडी' गर्ने हो भने थापा निःसन्देह उपयुक्त पात्र हुन्छन् । उनले सडक, संसद्, सरकार र पार्टी राजनीतिको दिशा र दशा बदल्दै गएको देखिन्छ । २०७८ सालमा पार्टी महामन्त्रीमा निर्वाचित हुँदा थापाको उमेरतर्फ लक्षित गर्दै पार्टीभित्रका केही नेताहरू उनलाई 'नेविसंघको महामन्त्री' भनेर उपेक्षा गर्थे । यो तीन वर्षमा थापाले आर्जन गर्दै गरेको उचाइबाट त्यस्तो अभिव्यक्ति दिनेहरू अत्तालिएको स्पष्ट छनक देखिन्छ । उनको राजनीतिक उचाइ देखेर पार्टीभित्रको अनुदार खेमाले अत्तालिएर कहिले सुजाता, कहिले सुशील, कहिले रामचन्द्र, कहिले कृष्ण सिटौला त अहिले आएर शेखर गुटको भनेर होच्याउँछन् । गगनले उनीहरूलाई आजसम्म कुनै जवाफ दिएका थिएनन् । उनले कान्तिपुर टीभीको 'फायरसाइड'मा ती सबैलाई एकमुष्ट सांकेतिक जवाफ दिएका छन्– संयमित र कूटनैतिक तवरले ।

कुनै पनि संवादको खास पृष्ठभूमि र वस्तुस्थिति हुन्छ । कालिया सिनेमाको संवादको पृष्ठभूमि यहाँ किन चर्चा गरिएको हो भने थापाले अरू कसै बनिबनाउ लाइनमा उभिएर, गुटको सदस्य भएर हमेशा हिस्सा लिएको छ, लिने कोसिस गरेको छ' भन्ने भ्रमपूर्ण भाष्यलाई चिर्न जरूरी थियो । सरल रूपमा भन्दा गगनले गणतन्त्रको आन्दोलनको र नेपाली राजनीतिलाई नयाँ दिशा दिने कोसिसको वारेस बनेर पार्टीभित्र र बाहिरका अनेक्न प्रहार झेल्दै, सामना गर्दै सूक्ष्म तरिकाले आफ्नो पुस्ताको बाटो तय गर्ने कोसिस गरेका छन् । त्यो कुरालाई पार्टीको प्रभावशाली तप्काले स्वाभाविक रूपमा ग्रहण गर्न इन्कार गरेको छ । उनलाई अनेक लाञ्छना लगाएर नेतृत्वबाट किनार गर्ने कोसिस छ । गिरिजाप्रसाद कोइरालाले समेत कुनै बेला गगन र नरहरि आचार्यलाई 'दरबारिया एजेन्ट' को आरोप लगाएका थिए । २०६२/६३ यता नेपाली राजनीतिमा पुरानो र नयाँ स्कुल, पुरानो र नयाँ चिन्तनबीच तीव्र प्रतिस्पर्धा छ । कांग्रेसभित्र नयाँ चिन्तनको नेतृत्व गगनले गरिरहेका छन् । आफ्नो विचार र सिद्धान्तको मजबुत जगमा लडिरहेका छन् । त्यही भएर नयाँ पुस्ता र विचारलाई दमन गर्नेहरूलाई उनले भनेका हुन्– 'म पनि त्यही व्यक्ति हुँ । जो कसैको पछि खडा भएको छैन र म जहाँ खडा हुन्छु त्यहींबाट लाइन सुरू हुन्छ ।' यहाँ कसैको हप्कीदप्की चल्दैन, अड्नखटन सह्यै छैन सबै कुरा कार्यकर्ता र जनताको मन जितेर लिएको हुँ भन्ने उनको अभिव्यक्ति हो ।

पछिल्लो दुई वर्षयता उनी जहाँ गए पनि सोधिने एउटा प्रश्न हो,'तपाईं १५ औं महाधिवेशनमा सभापतिको उम्मेदवार हो कि होइन ?' त्यसलाई उनले प्रायः कूटनीतिक शैलीमा उत्तर दिन्छन्, 'म पार्टीको महामन्त्रीको जिम्मेवारीअनुसार कसरी अधिवेशन समयमा गर्ने हो, गराउने हो त्यसमा लागिरहेको छु । सभापतिको उम्मेदवारीका बारेमा टिप्पणी गर्नु हतारो हुन्छ ।' गगनले सरकार सञ्चालनको राजनीतिक संयन्त्रमा बसेर र पार्टी सभापतिसँगसँगै उभिएर शीर्ष नेतृत्वको आत्मविश्वास जितेका छन् । पार्टीको काम गर्ने तौरतरिकामा पनि रूपान्तरण गरिसकेका छन् । सरकारलाई पनि प्रभावकारी बनाउन 'क्याटलिस्ट' को भूमिका निभाएका छन् । त्यसैले आज सहकारी प्रकरणले आहत रास्वपाको सिंगो पंक्ति केपी ओली वा शेरबहादुर देउवालाई भन्दा थापालाई बदनाम गर्न उद्यत देखिन्छन् ।

२००७ सालको क्रान्तिको सफलता लगत्तैदेखि २०१५ सम्मको राजनीतिलाई हेर्दा सिंगो लडाइँ बीपी कोइरालालाई प्रधानमन्त्री बन्नबाट रोक्नलाई भएको थियो । विलम्ब गरी सम्पन्न भएको आमनिर्वाचनले त्यो कुरा पुष्टि गरेको थियो । कांग्रेसको र संवैधानिक संसदीय नियम विधिविधान पालना गरेर ०६२/०६३ यता थापाले जुन तरंग लिएर आए र रोक्ने जुन कोसिस भएको छ त्यो यो २० वर्षको राजनीतिमा झल्किन्छ । २०८४ मा हुने आमनिर्वाचनअगावै सम्पन्न हुने कांग्रेसको १५ औं महाधिवेशनमा त्यो कुराको परीक्षण हुनेछ ।

आज शेरबहादुर देउवाकामा गएर नेतृत्वका लागि आशिर्बचनको याचना गरेर 'हजुरको उत्तराधिकार तोकी पाऊँ' भन्दै बिन्ती गर्नेहरूले देउवा कसैको आशीर्बचन नमागीकन कांग्रेसको कोइरालाविरोधी टिमको 'स्वतस्फूर्त ' नेता बन्न पुगेको इतिहासलाई बिर्सेका छन् । कांग्रेसको कोइरालाइतर टिममा देउवा समूहगत संलग्नताको इतिहासका हिसाबले कनिष्ठ सदस्य थिए तर उनको कनिष्ठता त्यो टिमको नेतृत्व गर्नलाई बाधक होइन साधक बन्यो । उनी कोइराला परिवार बाहिरबाट पार्टी संस्थापनको नेता बन्न पुगे ।

गणतान्त्रिक कांग्रेसको नेतृत्वमा पुग्न चाहने जो कोहीले नेतृत्वको आशीर्वादभन्दा ज्यादा कार्यकर्ताको पदचाप बुझ्नु र त्यो अनुसार पाइला चल्नु ज्यादा महत्त्वपूर्ण हुन्छ भन्ने बुझ्न सक्नुपर्छ । पार्टी राजनीतिमा नेतृत्वको आशीर्वाद चाहिन्छ नै तर त्यो आशीर्वाद मात्र सधैँ पर्याप्त हुँदैन । खुला राजनीतिमा त झन् अपर्याप्त हुन्छ भन्ने कुराको हेक्का आशीर्बचनका लागि लामबद्ध नेताहरूले बिर्सनु महाभूल हुनेछ । कांग्रेसमा परम्परागत चिन्तन गर्नेहरूले विगत केही वर्षमा 'गगनले पन्ध्रौं महाधिवेशनमा सभापतिमा प्रतिस्पर्धा नगर्ने हो भने पार्टीभित्र सबै कुरा ठिक हुन्छ' भनेर एक स्वरमा बोल्ने गरेको पाइन्थ्यो । अब भने गगनको विरूद्धमा कसको नेतृत्वमा प्रतिस्पर्धा गर्ने भनेर एकमत गराउन खोजेको देखिन्छ ।

कांग्रेस पार्टीभित्र गगन थापाको सामर्थ्य बुझेर त्यसकाप्रतिको सम्मान, श्रद्धा, स्नेह र भरोसा कसैमा ज्यादा छ भने त्यो पार्टी सभापति शेरबहादुर देउवामा नै छ । ०६२/०६३ को जनआन्दोलनलगत्तै ०६४ सालको पहिलो संविधानसभाको निर्वाचनको सम्मुखमा संयोगले मध्यपश्चिमका पहाडी जिल्लाको राजनीतिक दौडाहामा संयोगले गगन थापा र शेरबहादुर देउवा सँगै हुन पुगेका थिए । देउवाले काठमाडौंभन्दा बाहिर दूरदराजका गाउँहरू, बस्तीहरूले गगनप्रतिको 'क्रेज' प्रत्यक्ष महसुस गरेका थिए ।

मध्यपश्चिम दौडाहाबाट फर्किएपछि कांग्रेसबाट संविधानसभामा समानुपातिकतर्फ नेताहरूको नाम सर्टलिस्ट गर्दा देउवाले नै गगनको नाम छुटाउनु हुन्न भनेर अग्रसरता लिएका थिए । पार्टीको आन्तरिक समीकरणमा त्यतिबेला थापा रामचन्द्र पौडेलको सिफारिसमा संविधानसभा सदस्य बनेका थिए । त्यसयता उनले चारवटै संसद्मा प्रतिनिधित्व गरेका छन् र सांसदको भूमिकामा उनले उत्कृष्ट भूमिका निभाएका छन् । थापाले १२ औं महाधिवेशनमा केन्द्रीय सदस्यमा प्रतिस्पर्धा गर्ने बेला देउवाले उनलाई बोलाएर आफ्नो टिमबाट लड्न अनुरोध गरेका थिए । उनले भनेका थिए, 'भाइ के को गणतन्त्रवादी ? पार्टीभित्रका राजाहरू कोइरालाविरूद्ध उभिन नसक्ने कसरी गणतन्त्रवादी हुन्छ ?' गगन थापाले शेरबहादुर देउवाको उक्त प्रस्तावलाई हाँसीहाँसी टारेका थिए । त्यो प्रकरणपछि पनि देउवाको गगनका प्रतिको अपनत्व र महत्त्व कहिल्यै घटेन । किनकि, उनले गगनको काँधमा कांग्रेसको भविष्य सुरक्षित रहने महसुस गरिसकेका थिए ।

१४ औं महाधिवेशनसम्म आइपुग्दा थापा देउवासँग एउटै महाधिवेशनबाट आँखामा आँखा जुधाउँदै फरक खेमाबाट निर्वाचित हुँदै देउवालाई महामन्त्री भएर हाँक दिन सक्ने भए । देउवालाई गगनको यो उपलब्धिसँग कुनै चिडचिडाहट छैन । कांग्रेसभित्रको प्रजातान्त्रिक परिपाटीको पाठशालाबाट खारिएर आएकाले उनले गगनको हाँक र साथलाई बडो सहज र स्वाभाविक रूपमा लिने गरेको देखिन्छ । एमसीसी पारित गर्ने बेला होस् वा प्रचण्डले रामचन्द्र पौडेललाई राष्ट्रपतिमा मत दिएर सरकारको काँध फेर्ने बेला देउवाले गगनलाई जहाँजहाँ इन्गेज गरे ती सबै कुराहरू परिणाममा पुगेका छन् । त्यही कारणले देउवाले गगनको केही कार्यक्रमहरूमा खुला रूपमा तारिफ पनि गरे । उनले गगनको खुला रूपमा तारिफ गरिसकेपछि शेखर कोइराला मात्र नभएर उनकै समूहका नेता नेताहरू समेत हताश हुन पुगेको देखिन्छ । गगनले एकपटक त पार्टी सभापतिलाई भन्नु नै पऱ्यो– 'तपाईंले मेरो पब्लिकमा तारिफ गरिदिनुभएन, मलाई घाटा पुग्छ ।' त्यतिबेला पार्टी सभापति देउवाको जवाफ थियो, 'भाइले राम्रो गरेको छ, राम्रो कुरालाई राम्रो भन्नुपर्छ ।'

राजकाजको काममा गगनले पार्टी सभापतिलाई सघाएका छन् । पार्टीको आन्तरिक जीवनसँग सम्बन्धित कार्यमा महामन्त्रीका रूपमा आफ्नो पुस्ताका अर्का महामन्त्री विश्वप्रकाश शर्माको तथा महामन्त्रीमा पराजित प्रदीप पौडेललाई विश्वासमा लिएर हिँडेका छन् । त्यसले कार्यकर्ता पंक्तिमा अलग रक्तसञ्चार भएको छ ।

२०८० फागुनमा गोदावरीमा सम्पन्न महासमितिबाट गगनको निरन्तरको फरक मतलाई पार्टीले अनुमोदन गरेपछि, आज कांग्रेस पार्टीको नेतृत्व पंक्तिमा मुखर रूपमा फरक मत छैन । अहिले पार्टीलाई सरकारमा सफल बनाउने र जनतामाझ संगठित र मजबुत बनाउने र समयमा अधिवेशन गर्नेभन्दा अर्को तात्कालिक कार्यादेश छैन । त्यसमा गगन अग्रपंक्तिमा जुटेका छन्, पार्टी सभापति र पार्टीको तारणहार बनेका छन् ।

विख्यात राजनीतिक समाजशास्त्री रोबर्ट मिसेलले राजनीतिक दल पुरानो वा बुढो हुँदै जाँदा ती दलमा 'आइरन ल अफ ओलिगर्की ' हाबी हुन्छ भनेका छन् । त्यो ओलिगर्कीले कुन नेताको क्वारेन्टाइन 'परीक्षण ' अवधि पूरा भएको छ, छैन । पार्टी नेतृत्वमा कहाँ अवसर दिने जस्ता कुरा निर्क्योल गर्ने कोसिस वा जबर्जस्ती गर्दछन् । गगनले आफ्ना कामको सन्तुलन र परखबाट त्यो सबै बाधा अवरोध छिचोलेर पार्टीको संस्थापन बनेर नेतृत्व गर्न सक्ने सामर्थ्य प्रमाणित गरेका छन् । पार्टी सभापतिको निवासमा भएको भेलाले त्यो कुरालाई स्वयं सिद्ध बनाइदिएको छ । १५ औं महाधिवेशनले दिने नेतृत्व स्वतस्फूर्त र ओलिगर्कीबीचको प्रतिस्पर्धाबाट आउने निश्चित देखिएको छ ।

अन्त्यमा, २०४७ सालको संविधानअन्तर्गतको तेस्रो संसद् (२०५६) मा किसुनजीलाई बलात् हटाएर कांग्रेस संसदीय दलको नेता बनेका गिरिजाप्रसाद कोइरालाले राजीनामा दिनुपर्ने परिस्थिति निर्माण हुँदा पार्टीभित्र नयाँ संसदीय दलको नेता चयन गर्न सुशील कोइराला र शेरबहादुर देउवाबीच संसदीय प्रतिस्पर्धा हुने भयो । गिरिजाप्रसादलाई आफ्नो टिमको मात्र चिन्ता हुन्थ्यो भने उनले त्यतिबेला देउवालाई संसदीय दलको नेतामा विजयी बन्नबाट रोक्न खोजेका थिए । तर धेरैलाई आश्चर्यमा पार्दै गिरिजाप्रसाद उक्त प्रतिस्पर्धामा मौन बसे र देउवालाई संसदीय दलको नेतामा विजयी बन्न सहज भएको थियो । उक्त कुराको गूढ रहस्य गगनको लाइनका बारेमा कटाक्ष गर्ने र बूढानीलकण्ठमा उत्तराधिकारको बक्सिस माग्न लामबद्ध हुन पुगेका धुरन्धर नेताहरूको मानसपटलमा ताजै हुनुपर्दछ । *(कान्तिपुर)*

कहाँ कति भ्रष्टाचार ?

डा. प्रेमराज सिलवाल

नेपालको अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा २ (ज)मा भ्रष्टाचार भन्नाले ‘भ्रष्टाचार निवारणसम्बन्धी प्रचलित कानुनबमोजिम सजाय हुने कसुर सम्झनुपर्छ’ भनिएको छ । सार्वजनिक र सरकारी निकायमा रहेका मानिसले कानुनले तोकेको कार्य नगर्ने, गैरकानुनी तरिकाले घुस वा आर्थिक लाभ लिने, नीतिगत व्यवस्था गरी व्यक्तिगत लाभ लिने वा नीतिको अपव्याख्या गरी आफूलाई लाभ पुग्ने कार्य गर्ने, अख्तियारको दुरूपयोग गर्नेजस्ता कार्यलाई सामान्यतः भ्रष्टाचार भनिन्छ । सुशासन कमजोर भएका मुलुकमा भ्रष्टाचार बढी हुने विश्व अनुभवले देखाउँदै आएको छ ।

गरिब हुनुले मात्र भ्रष्टाचार हुने होइन । कानुनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु, राजनीतिक, सरकारी र सार्वजनिक शक्तिको दुरूपयोग गर्नु, भौतिक स्रोतसाधनप्रतिको तीव्र चाहना हुनु तथा समाजले भ्रष्टाचारीलाई सजिलै स्विकार्नु र उल्टै सम्मान गर्नुले समेत भ्रष्टाचार बढ्ने गर्छ । भ्रष्टाचार सामाजिक अपराध भएकाले यसले समाजलाई नै भ्रष्ट बनाउन सक्छ । समाज वा मार्केट सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय र ‘कम्पोनेन्ट’ हो ।

जसले अस्वीकार गरेका कुनै पनि वस्तु, निकाय, व्यवस्था, प्रणाली, विधि, मान्यता र संस्कृति टिक्दैनन् । तर, समाजमा लामो समयदेखि भ्रष्टाचार टिकिरहनु या झन्झन् मौलाउँदै जानुले पनि समाजले भ्रष्टाचार र भ्रष्ट संस्कृतिलाई बढावा दिँदै आएको मान्नुपर्ने हुन्छ । समाज आफैँ भ्रष्ट भयो भने सुशासन दिन शासन बाध्य बन्दैन । नैतिकता र मानवीयता, संस्कार र संस्कृतिलाई ध्वस्त बनाउने विषय हो कुशासन । जुन देशमा कुशासन बढी छ त्यहाँ भ्रष्टाचार बढ्छ । भ्रष्ट र भ्रष्टाचारीलाई समाजले सबैतिरबाट बहिष्कार गर्नुपर्नेमा समाजले उल्टै संरक्षण गर्‍यो । यहीकारण विश्वका अधिकांश मुलुकमा भ्रष्टाचार न्यून हुन सक्दै सकेन । तथापि, अधिकांश युरोपेली मुलुकमा सुशासन र स्थापित विधिको पूर्णपालना भएका कारण अत्यन्त न्यून भ्रष्टाचार हुने गरेको देखियो ।

सन् २०२४ को ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलको प्रतिवेदन हेर्दा पनि युरोपेली मुलुकहरू डेनमार्क, फिनल्यान्ड, न्युजिल्यान्ड, लग्जेम्बर्ग, नर्वे तथा सिंगापुरलगायत मुलुक सुशासनमा उत्कृष्ट ठहरिए । १८० वटा मुलुकमा गरिएको अध्ययनअनुसार संसारमै सबैभन्दा बढी भ्रष्टाचार हुने मुलुकको सूचीमा चाहिँ क्रमशः सोमालिया, साउथ सुडान, सिरिया, भेनेजुएला, यमन, बुरून्डी, गुयनिया, हाइटी, उत्तरकोरिया, लिबियाको नाम देखियो । तीमध्ये पनि सिरिया, सुडान, यमन, लिबिया आदि देशहरू सर्वाधिक बढी भ्रष्टाचार हुने मुलुकको अन्तिम सूचीमा छन् ।

यसअघि सन् २०२२ मा संयुक्तराज्य अमेरिकाको स्थान २४औँ, भारत ८५औँ, चीन ६५औँ र पाकिस्तान १४०औँ स्थानमा रहेको देखिन्थ्यो । हालै प्रकाशित सन् २०२४ को प्रतिवेदनमा तिनको स्तर झन् तल खस्केको पाइन्छ । जसमा भारतको ९६औँ, चीनको ७६औँ, अमेरिकाको २८औँ देखियो । नेपालको स्थानमा चाहिँ थोरै सुधार भएको हो कि जस्तो देखियो । सन् २०१८ मा १२४औँ स्थान रहेको नेपालको भ्रष्टाचारको स्थिति सन् २०२२ मा ११०औँ स्थानमा थियो । सन् २०२३ मा केही सुधारसहित १०८औँ भयो भने सन् २०२४ मा १०७औँ स्थानमा उक्लियो । तर, यसैका आधारमा मात्र यहाँ भ्रष्टाचार घट्यो, सुशासन बढ्यो भन्न सकिन्न । उसो त एक–दुई स्थान तल या माथि हुँदैमा भ्रष्टाचार बढेको या घटेको विश्लेषण गर्न पनि सकिन्न ।

विश्वको परिप्रेक्ष्यमा हेर्ने हो भने द्वन्द्वग्रस्त, निरंकुश तथा कठोर शासन भएका मुलुकमा बढी भ्रष्टाचार हुने गरेको देखियो । ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलले सन् १९९५ देखि भ्रष्टाचारको विश्वव्यापी सूची प्रकाशित गर्दै आएको छ । भ्रष्टाचार बढी हुनुमा राजनीतिक नेतृत्वको भूमिका मुख्य रूपमा जिम्मेवार रहेको अध्ययनले देखाएका छन् । ग्रिक दार्शनिक प्लेटोले आफ्नो पुस्तक ‘रिपब्लिका’मा ‘भ्रष्टाचारका लागि राजनीतिक संस्था पर्खालपछाडिको वासस्थानजस्तै हुने’ बताएका छन् । राजनीतिक नेता भ्रष्ट हुँदा त्यसको कुप्रभाव सरकार, अदालत, संसद्, सेना, प्रहरी, अख्तियार आदिमा पर्ने अवस्था हुन्छ । संस्कृतिको निर्माणमा समेत राजनीतिक नेता र नेतृत्वको अग्रणी भूमिका हुने गर्छ । भ्रष्ट संस्कृतिले लोकतन्त्र, लोकतान्त्रिक मूल्य, सुशासन र प्रणाली कमजोर बन्न पुग्छ ।

विश्वमा हेर्ने हो भने हरेक शासनमा भ्रष्टाचार हुने देखियो । विकसित र समृद्ध मुलुक अमेरिकामा समेत भ्रष्टाचार रहेको देखिन्छ । फाँसीको कानुन लागू गर्दै आएको चीनमा धेरै भ्रष्टाचारीलाई मृत्युदण्ड दिइएको सुनिन्छ । सन् २०१७ मा चीनमा १५५१ जनालाई फाँसी दिइएकामा बढी भ्रष्टाचारमा आरोपित नै थिए । हालै प्रकाशित सन् २०२४ को प्रतिवेदनले चीनमा भ्रष्टाचार झनै बढेको देखायो । मृत्युदण्डको भयले पनि भ्रष्टाचारलाई कम गर्न नसकिँदोरहेछ भन्ने यसले प्रस्ट पार्छ । चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टीको नेतृत्वमा रहेकाहरूसमेत भ्रष्टाचारमा मुछिएका छन् । राजनीतिक भ्रष्टाचारमा नागरिकको शक्ति, समर्थन र विश्वास प्राप्त गरी सत्ता र शासनमा पुगेपछि आफ्नो निजी लाभ वा हितबाट प्रेरित भई प्रणालीगत र नीतिगत भ्रष्टाचार गर्ने प्रवृत्ति रह्यो ।

अप्रजातान्त्रिक, कठोर, सैनिक र निरंकुश शासन भएका तथा द्वन्द्वग्रस्त मुलुकमा बढी भ्रष्टाचार हुनुले पारदर्शी र लोकतान्त्रिक शासनमा तुलनात्मक रूपमा सुशासन बलियो हुने र भ्रष्टाचार पनि कम हुने अनुभव गर्न सकिन्छ । सन् १९४५ अघि जर्मनीमा भएको हिटलरको शासन, उत्तर कोरियामा वर्तमान किम जोन उन नेतृत्वको शासन, द्वन्द्वग्रस्त सोमालिया, लिबिया, सिरिया आदि मुलुकमा भ्रष्टाचारको दर बढी हुनुले तानाशाही र निरंकुश सत्तामा बढी भ्रष्टाचार हुने प्रस्टै देखिन्छ । अर्कातर्फ, लोकतान्त्रिक भनिएको भारतमा सरकारी अस्पतालमा बिरामी भर्ना गर्दासमेत भ्रष्टाचार भएका घटना सार्वजनिक भएका छन् । पुराना र ठुला राजनीतिक दलहरूलाई भ्रष्टाचारी भएको भन्दै चर्को विरोध गरी आएका अरबिन्द केजरिवाल स्वयं सराब घोटालामा जोडिए र जेल जान बाध्य भए । यहीकारण, विधान सभामा उनी र उनको पार्टी पराजित भए । पाकिस्तानमा अरूलाई भ्रष्ट र चोर भएको नारा दिने पूर्वप्रधानन्त्री इमरान खान भ्रष्टाचार अभियोगमा जेलमै रहेका छन् ।

सुशासन कार्यान्वयन नहुँदा भ्रष्ट संस्कृतिले प्रश्रय पाउँछ । भ्रष्टाचार विश्वव्यापी सामाजिक, कानुनी, शासकीय र राजनीतिक समस्या हो । ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलले ‘निजी स्वार्थका लागि सार्वजनिक पदको दुरूपयोगलाई’ भ्रष्टाचार भनेर व्याख्या गरेको छ । भ्रष्टाचार गम्भीर प्रकृतिको सामाजिक तथा सरकारी फौजदारी अपराध हो । जसमा घुस, रिस्वत, आर्थिक अपचलन, नीतिगत भ्रष्टाचार, निर्णयगत भ्रष्टाचार, निर्वाचन भ्रष्टाचार आदि रहेका देखिन्छन् । विकासमा पछि परेका मुलुक तथा राजनीतिक अस्थिरता भएका, द्वन्द्वग्रस्त अफ्रिकी एवं दक्षिण एसियाका नेपाल, भारत, पाकिस्तान, अफगानिस्तानजस्ता मुलुकमा तुलनात्मक रूपमा बढी भ्रष्टाचार देखियो ।

अप्रजातान्त्रिक, कठोर, सैनिक र निरंकुश शासन भएका तथा द्वन्द्वग्रस्त मुलुकमा बढी भ्रष्टाचार हुनुले पारदर्शी र लोकतान्त्रिक शासनमा तुलनात्मक रूपमा सुशासन बलियो हुने र भ्रष्टाचार पनि कम हुने अनुभव गर्न सकिन्छ ।

सुशासन, कानुनी शासन र लोकतान्त्रिक प्रणाली स्थापित भएका युरोपेली मुलुक सबै दृष्टिले समृद्ध देखिए । भ्रष्टाचार प्राकृतिक र कानुनी व्यक्तिबाट हुन सक्ने भए पनि कानुनी व्यक्तिको सञ्चालनमा पनि प्राकृतिक व्यक्ति नै रहने हुनाले भ्रष्ट मान्छेले सबैतिर बर्बाद नै गर्ने रहेछ । विश्वमा भ्रष्टाचार बढी हुनुमा सामाजिक चेतना, शिक्षा प्रणाली, संस्कार, संस्कृति, सामाजिक नैतिकता र सुशासनको कमी हुनु जिम्मेवार देखिन्छ । ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलको प्रतिवेदनमा औँल्याइएअनुसार भ्रष्टाचार बढी हुने कारणमा शक्ति, पद र पैसाको चाहनामा वृद्धि, उच्चस्तरको राजनीतिक तथा आर्थिक हैसियतको तीव्र चाहना आदि रहेका देखिन्छन् । त्यसैगरी कमजोर प्रजातन्त्र, स्थापित प्रणालीको अभाव, पारदर्शिताको कमी, जवाफदेहिताको कमी र विधिको शासन नहुनुले पनि भ्रष्टाचार बढाउन सघाउँछन् ।

नागरिक नियन्त्रण र खबरदारीको कमी, सामाजिक जागरण र चेतनाको कमी, गरिबी र आर्थिक अवसरको अभाव, सामाजिक र राजनीति अस्थिरता आदिले पनि भ्रष्टाचारलाई मलजल गर्ने गरेको देखिन्छ । सारमा सुशासनको मर्म, मूल्य र मान्यताअनुसार राज्यहरू चलेका युरोपका मुलुकमा भ्रष्टाचारको दर न्यून हुनुले बढी भ्रष्ट मुलुकमा सुशासनको कमी भएको प्रस्ट हुन्छ । *(नयाँ पत्रिका)*

बिपी राजमार्ग पुनर्निर्माणका लागि अर्थले दियो साढे आठ अर्बको स्रोत सहमति

काठमाडौं । अर्थ मन्त्रालयबाट स्रोत सहमति पाएसँगै सडक विभागले बाढीबाट क्षतिग्रस्त बिपी राजमार्गको स्थायी पुनर्निर्माणको काम तत्काल अघि बढाउने तयारी गरेको छ । मंगलबार अर्थ मन्त्रालयले बिपी राजमार्गको पुनर्निर्माणका लागि साढे आठ अर्ब रूपैयाँ स्रोत सहमति दिएको छ । योसँगै सडक विभागले त्यसको पुनर्निर्माणका लागि ठेक्का आह्वान गर्ने तयारी गरेको छ । विभागले अर्थ मन्त्रालयसँग नौ अर्ब ६६ करोडको बजेट सहमति मागेको थियो । सडक विभागका महानिर्देशक रामहरि पोखरेलले द्रुतगतिमा बिपी राजमार्गको स्थायी पुनर्निर्माणको प्रक्रिया अघि बढाउने बताए ।

पुनर्निर्माणका लागि जापानबाट पनि आर्थिक सहयोग आउनेमा आशा गरिएको छ । जापानकै आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा बनेको सडक पुनर्निर्माणमा जापानले पनि सहयोग गर्ने अपेक्षा गरिएको हो । तर, त्यसमा ढिलाइ हुने भए पनि नेपालले आफ्नै बजेटमा यसको पुनर्निर्माण गर्न लागेको हो ।

अब छिट्टै टेन्डर आह्वान हुने विभागको भनाइ छ । त्यसमा निर्माण कम्पनीले ठेक्का प्रस्ताव गर्ने अवधि पनि कम राख्ने तयारी गरिएको छ । यसका लागि मन्त्रिपरिषद्सँग सहमति माग्ने तयारी छ । 'अर्थ मन्त्रालयबाट साढे आठ अर्ब रूपैयाँको स्रोत सहमति आएसँगै पुनर्निर्माणका लागि बजेटको समस्या नहुने भयो । अब तत्काल टेन्डर आह्वान गर्नेछौं,' उनले भने, 'त्यसमा पनि टेन्डर पेस गर्ने अवधि कम राख्नेछौं । यसका लागि मन्त्रिपरिषद्सँग पनि सहमति माग्दै छौं । खुला प्रतिस्पर्धा हुने गरी कम अवधिमै ठेक्का सम्झौता गर्नेछौं ।'

टेन्डर आह्वान गर्नका लागि अधिकांश तयारी पूरा भइसकेको छ । पुनर्निर्माणको डिजाइन पनि अन्तिम चरणमा पुगेको छ । पहिलाको भन्दा धेरै चौडाइमा सडक बनाउने गरी डिजाइन गरिएको छ । साथै, आगामी दिनमा आउन सक्ने ठुला बाढीलाई पनि थेग्ने गरी डिजाइन गरिएको महानिर्देशक पोखरेलले जानकारी दिए । सडकको पुनर्निर्माण गर्न कम्तीमा दुई वर्ष लाग्ने अनुमान गरिएको छ ।

चालू आवमै ठेकेदार कम्पनीले काम सुरु गर्न सक्ने गरी टेन्डर प्रक्रिया अघि बढाउने विभागका प्रवक्ता अर्जुन अर्यालले बताए । 'अब एक-दुई दिनमा भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय र विभागबिच छलफल हुनेछ । त्यसपछि टेन्डर आह्वान गर्नेछौं,' उनले भने, 'ठेकेदार छनोटमा पनि समय लगाउनेछैनौं । बर्खामा त काम गर्न सकिन्न । बर्खा आउनुभन्दा अघि ठेकेदार कम्पनीले एक-दुई महिना काम गर्न सक्ने गरी टेन्डर प्रक्रिया अघि बढाउनेछौं ।'

१०-१२ असोजको वर्षाले रोशी नदीमा आएको बाढीका कारण बिपी राजमार्गको काभ्रेपलाञ्चोकको रोशीदेखि नेपालथोकसम्मका विभिन्न ठाउँमा गरेर १३ किलोमिटर सडक क्षतिग्रस्त भएको छ । त्यसमा ८.५ किमि सडकको नामोनिसान नै थिएन । २५ असोजदेखि अस्थायी रूट बनाएर उक्त राजमार्गमा यातायात सञ्चालन भइरहेको छ । साथै, अस्थायी रूपमा क्षतिग्रस्त खण्डको मर्मतको काम पनि अघि बढाइएको छ । तर, सडकलाई सामान्य अवस्थामा ल्याउन पुनर्निर्माण नै गर्नुपर्ने थियो ।

विभागसँग बाढीपहिरो क्षतिग्रस्त हुने सडकको पुनर्निर्माण तथा मर्मत गर्न नियमित बजेट नै हुन्छ । तर, बाढीले यो सडक खण्डलाई नमज्जाले क्षतिग्रस्त बनाएको थियो । त्यसको पुनर्निर्माण नै गर्नुपर्नेछ । त्यसका लागि पनि साढे नौ अर्ब रूपैयाँ लाग्ने देखिएको छ । तर, यसका लागि विभाग मर्मत सम्भारका लागि छुट्याइएको बजेटले पनि पुग्ने अवस्था पनि थिएन । त्यसैले पुनर्निर्माणका लागि अर्थ मन्त्रालयसँग स्रोत सहमति लिनुपरेको हो ।

जापानको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा निर्माण भई ०७२ मा १६० किमि लामो (धुलिखेल-सिन्धुली-बर्दीबास) यो सडक बनेको थियो । यसले पूर्वी नेपाललाई छोटो दूरीमा संघीय राजधानी काठमाडौंसँग जोड्छ । तसर्थ, सडक निकै महत्वपूर्ण मानिन्छ । तर, बाढीले सडक क्षतिग्रस्त हुँदा त्यहाँबाट हुने यात्राबाट कष्ट भइरहेको छ । पुनर्निर्माण नहुँदासम्म त्यो समस्या कायमै हुने देखिएको छ ।

सडक पुनर्निर्माण गर्न कम्तीमा पनि दुई वर्ष लाग्ने अनुमान गरिएको छ । त्यसबिचका बर्खामा त्यहाँको यात्रा कष्टकर नै हुने सडक विभागका अधिकारीहरू बताउँछन् । यद्यपि, बर्खामा सहज रूपमा यातायात सञ्चालन गराउन आवश्यक काम गर्ने उनीहरूको भनाइ छ ।

जापानकै आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा १६० किमि लामो यो बिपी राजमार्ग निर्माण गरिएको थियो । जापानले यसमा २६ अर्ब येन आर्थिक सहयोग गरेको थियो । यसका अलावा प्राविधिक सहयोग पनि जापानकै छ । ०५३/५४ देखि सुरु भएको यसको निर्माण ०७२ सालमा सम्पन्न भएको थियो । यसको पुनर्निर्माणमा जापान सहयोग आउने अपेक्षा पनि गरिएको छ ।

बिक्री भएन ऊन, विस्थापित हुने जोखिममा 'भेडिहार'

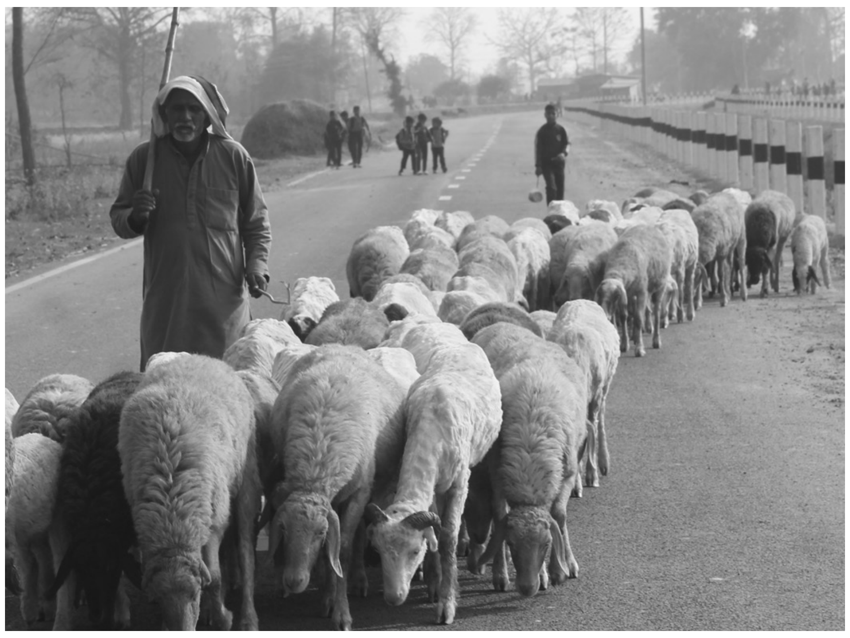

रुपन्देही । कोटहीमाई गाउँपालिका- ५ देवनबक्सापुरका रामायण पालले विगत २० वर्षदेखि भेडापालन गर्दै आएका छन् । उनको अधिकांश समय घरबाहिर नै बित्ने गरेको छ । भेडा चराउन पाल मर्चवार मात्र नभई भैरहवा, लुम्बिनीलगायत क्षेत्रमा लैजान्छन् । करिब तीन सय भेडाबाट सुरु भएको 'भेडिहार' पालको यो यात्रामा विराम लाग्ने अवस्था उत्पन्न भएको छ । हाल उनीसँग ३५ वटा मात्र भेडा छन् । यसअघि चरन क्षेत्रको समस्या थियो नै अब भेडाको ऊन नै बिक्री हुन छाडेपछि पाल मात्र होइन भेडिहार समुदायको पेसा नै लोप हुने अवस्था छ ।

मर्चवारको मुख्य बाटोमा भेडाको रौं काटेर यत्रतत्र फालिएको भेटिन्छ । भेडाको ऊन बिक्री हुन छोडेपछि भेडिहारले जहाँ रौं काट्यो त्यहीँ छोडेर हिँड्ने गरेका छन् । ऊन नै बिक्री हुन छोडेपछि बिस्तारै उनीहरूको रूचि यसबाट घट्न थालेको छ । 'पहिला मसँग तीन सयभन्दा बढी भेडा थिए, ऊन पनि एक सय किलोभन्दा बढी बेच्ने गरेको थिएँ,' पालले भने, 'केही वर्षयता ऊन बिक्नै छोडेको छ । त्यसैले अहिले संख्या घटाएर ३५ मात्र पालेको छु ।'

यसअघि विभिन्न स्थानबाट क्रेताहरू भेडिहार खोज्दै उनीहरूको घर वा चरनस्थलमै पुग्ने गरेका थिए । तराईमा सामान्यतः भेडाको मासु पनि खाइँदैन । त्यसैले भेडा पाल्नेको अब आम्दानीको स्रोत शून्य भएको छ । भेडाको ऊनबाट बनेका कपडामा उपभोक्ताको रूचि घट्दै गएको कारण ऊन बिक्री नभएको कोटहीमाई गाउँपालिका- ३ कुडसर बस्ने वरूनदेव पाल बताउँछन्। 'पहिला भेडाको ऊनबाट बनेको कपडाको माग उच्च रहेको थियो र यस पेसाबाट धानिन बल पुगेको थियो,' उनले भने, 'अहिले त्यस्ता उद्योग बन्द हुँदै गएकाले पनि यसको माग नभएको हुन सक्छ ।'

भेडाको ऊनबाट कम्बल, स्विटर, टोपीलगायत न्याना कपडा बुनिन्छ, तर आधुनिक ब्ल्यांकेटले यसलाई विस्थापित गरेको छ । ब्ल्यांकेट रू. दुईदेखि तीन हजारमा पाइन्छन्, तर ऊनबाट बनाइएका कम्बल तुलनात्मक रूपमा महँगा भएकाले ऊनको माग घटेको उनको बुझाइ छ । यसबाहेक अहिले तराईमै भेडाहरूको लागि चरन क्षेत्रको समस्या पनि छ । 'पहिला धेरै खेत थिए, चरन क्षेत्र पनि प्रशस्त हुन्थ्यो,' स्थानीय नापु पालले सुनाए, 'चरनक्षेत्र अभावमा अब भेडा पाल्न गाह्रो छ ।'

मर्चवारको कोटहीमाई गाउँपालिका- ३ र ५ को सम्मरीमाई गाउँपालिकालगायतका ठाउँमा जिल्लामा भेडा पाल्नेहरू उल्लेख्य संख्यामा थिए । एक दशकअघि ३० हजारभन्दा बढी भेडा आफूहरूले पालेको पाल बताउँछन् । चरन क्षेत्रको कमी, ऊन, दुध र मासु पनि बिक्री नहुने भएपछि घरखर्च जुटाउन बाध्य भएर वैकल्पिक पेसामा लाग्नुपरेको उनको गुनासो छ। भेडापालकलाई जोगाउन स्थानीय सरकारले सघाउनुपर्ने स्थानीयको माग छ । स्थानीय समाजसेवी गणेश पाल परम्परागत पेसालाई जोगाउन स्थानीय सरकारले सघाउनुपर्नेमा जोड दिन्छन् । ऊन खरिद र बजारीकरणमा पालिकाले सहयोग गर्नुपर्ने उनको सुझाव छ । यसले 'एक स्थानीय तह, एक उत्पादन'को नीति कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुग्ने उनी बताउँछन् ।

खेलकुद

'बी' डिभिजन क्लबका माग-

'५० दिनभित्रै लिग सकाऊ'

अखिल नेपाल फुटबल संघ (एन्फा)ले आउँदो २५ फागुन देखि २५ जेठ ०८१ सम्म सहिद स्मारक 'बी' डिभिजन लिगको खेल तालिका सार्वजनिक गरिसकेको छ । खेल तालिकाअनुसार च्यासल युथ र वीरगन्ज युनाइटेडबिच उद्घाटन खेल हुनेछ । एन्फाले लिग आयोजनाको तयारी गरिरहँदा सहभागी १४ मध्ये १० क्लबले प्रतियोगिता निकै लामो अवधि भएको भन्दै ५० दिनमा सकाउनुपर्ने दबाब दिएका छन् ।

एन्फाले तीन महिनाको खेल तालिका राखेर लिग गर्दा आफूहरूलाई अन्याय गरेको १० क्लबका संयुक्त भनाइ छन् । रानीपोखरी कर्नर (आरसिटी), वीरगन्ज युनाइटेड, टुसाल युथ, श्री कुमारी, मध्यपुर युथ एसोसिएसन, सरस्वती युवा, ब्रिगेड ब्वाइज, नयाँबस्ती युवा, च्यासल युथ र ब्वाइज युनियनले मंगलबार एन्फाको खेल तालिका मान्न तयार नभएको जनाएका छन् । तर, प्लानिङ ब्वाइज युनाइटेड, श्री भगवती, झापा फुटबल र बाँसबारी क्लबले एन्फाको खेल तालिका सम्बन्धमा केही प्रतिक्रिया जनाएका छैनन् ।

उनीहरूले यसअघि भएका सहमति कार्यान्वयन हुनपर्ने र नियमावली संशोधन गर्नुपर्ने मागसहित एन्फा अध्यक्ष पंकजविक्रम नेम्वाङलाई पत्र बुझाएका छन् । 'बी' डिभिजन लिग खेल तालिका र दिन छोट्याउन हामी १० क्लबले ज्ञापनपत्र दियौं, खेल तालिका तीन महिना छ, अघिल्लापटकको भन्दा दोब्बर हो, यसले एकातिर क्लबको खर्च पनि एकातिहाइ बढ्नेछ,' ज्ञापनपत्र बुझाउन पुगेका एक सदस्यले नयाँ पत्रिकालाई भने, 'हामीले आबद्ध गरेका खेलाडीको पढाइ र उनीहरूको परीक्षासमेत ध्यानमा राख्नुपर्छ, यसअघि पनि खेल तालिकाको विरोध गरेका थियौं ।'

आर्थिक भार कम गर्न एन्फाले हप्तामा दुई खेलका दरले ५० दिनमा लिग सक्ने गरी पुनः खेल तालिका मिलाउनुपर्ने ती क्लबहरूले माग राखेका छन् । आफ्नो माग तीन दिनभित्र सम्बोधन नभए लिग खेल्न बाध्य नहुने र त्यसको सम्पूर्ण जिम्मेवारी एन्फाले लिनुपर्ने क्लबले चेतावनी दिएका छन् ।

०७८ पछि हुन लागेको 'बी' डिभिजन लिग तीन महिना लामो हुनेछ । लिगमा १४ टोलीले एक-अर्काबिच एकपटक खेल्नेछन् । ११ चरणसम्म सातदोबाटोमा हुने लिगमा ९१ खेल हुनेछन् । अन्तिम दुई चरणको समय र खेल्ने मैदान एन्फाले सार्वजनिक गरेको छैन ।

यसैबिच, एन्फाले लिगमा सहभागी प्रत्येक क्लबलाई तयारी खर्चस्वरूप दुई लाख दिने भनिएको छ । यद्यपि, एन्फाले तयारी खर्च क्लबहरूलाई उपलब्ध गराएको छैन । 'लिगअगाडि नै तयारी खर्च पाउँदा सहज हुनेछ,' ती पदाधिकारीले भने । दुई लाखबराबरको केल्मी ब्रान्डको सामग्रीमा छुटको व्यवस्था मिलाउनुपर्ने माग १० क्लबले राखेका छन् । पछिल्लो समय क्लब लिगमा सहभागी नहुँदा कारबाही तथा जरिवाना गरिएको थियो । तर, एन्फाबाट लिग समयमै आयोजना गर्न नसक्दा रोकिएको खण्डमा क्लबको खर्च रकम उपलब्ध गराउनुपर्ने बुँदा नियमावली संशोधन गर्नुपर्ने माग अगाडि राखेको छ ।

च्याम्पियन्स ट्रफीमा आयोजक पाकिस्तान पराजित

च्याम्पियन्स ट्रफी बुधबारबाट पाकिस्तानमा सुरु भएको छ। तर, घरमै डिफेन्डिङ च्याम्पियन समेत रहेको पाकिस्तानले सुखद् सुरुआत भने गर्न सकेन । कराँचीमा बुधबार भएको डे-नाइट खेलमा पाकिस्तान न्युजिल्यान्डसँग ६० रनको फराकिलो अन्तरले पराजित भयो। ३२१ रनको ठूलो लक्ष्य पछ्याएको पाकिस्तान ४७.२ ओभरमा २६० रनमै अलआउट भयो ।

पाकिस्तानका लागि खुसदिल साहले सर्वाधिक ६९ रन बनाए भने बाबर अजामले ६४ रनको योगदान दिए। यस्तै, सलमान अली आघाले ४२ रन बनाउँदा अन्यले भने गतिलो योगदान दिन सकेनन् । बलिङमा न्युजिल्यान्डका विल ओरोक र कप्तान मिचेल सान्टनरले समान ३ विकेट लिँदा म्याट हेनरीले २ विकेट लिए । त्यसअघि पहिला ब्याटिङ गरेको न्युजिल्यान्डले टम लाथम र विल योङको शतक मद्दतमा ५ विकेटको क्षतिमा ३२० रन बनाएको थियो। लाथमले सर्वाधिक ११८ रन बनाए। उनले १०४ बलमा १० चौका र ३ छक्का प्रहार गरे भने योङले ११३ बलमा १२ चौका र १ छक्का मद्दतमा १०७ रन बनाए ।

यस्तै, ग्लेन फिलिप्स्ले ३९ बलमा ३ चौका र ४ छक्का प्रहार गर्दै ६१ रनन बनाए । बलिङमा पाकिस्तानका नसिम साह र ह्यारिस रउफले समान २ विकेट लिए ।

कर्पोरेट

● आइएमई पे र खल्तीबिच मर्जर समझदारी

भुक्तानी सेवाप्रदायक कम्पनी आइएमई पे र खल्ती एक–आपसमा मर्ज हुने भएका छन् । दुई कम्पनीबिच आइतबार मर्जरसम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको हो ।

वालेट कम्पनी मर्ज हुन लागेको यो नै पहिलो हो । सम्झौता गरेर सहमतिका लागि नेपाल राष्ट्र बैंकमा पत्रसमेत पठाइसकिएको छ । राष्ट्र बैंकबाट सहमति प्राप्त भएपछि एकीकृत कारोबारका लागि थप प्रक्रिया अघि बढाउने बताइएको छ । दुवै कम्पनीले प्रयोग गरेको प्रविधिलाई एक–आपसमा अन्तरआबद्ध गरेर एकीकृत कारोबार सुरु गरिनेछ ।

'आइएमई खल्ती'को नामबाट एकीकृत कारोबार सुरु गर्ने सहमति भएको छ । एकीकृत कम्पनीमा आइएमई पेकै बहुमत सेयर हुनेछ । अहिले आइएमई पेको ३० करोड र खल्तीको पाँच करोड रुपैयाँ चुक्ता पुँजी छ ।

● नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकद्वारा गेटा आँखा अस्पताललाई सहयोग

नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंक लिमिटेडले आफ्नो संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत कैलालीको गेटा आँखा अस्पताललाई १५ सेट तीन–सिटर क्षमताको स्टिल कुर्सीहरू प्रदान गरेको छ ।

यस सहयोगले बिरामी र उनीहरूको परिवारहरूका लागि थप आराम सुनिश्चित गर्दै अस्पतालको सिट सुविधा बढाउने लक्ष्य राखेको बैंकले जनाएको छ । गेटा आँखा अस्पताल सुदूरपश्चिम प्रदेशकै एक प्रमुख स्वास्थ्य सेवा प्रदायक हो ।

कैलालीमा प्रधान कार्यालय रहेको अस्पतालले सुदूरपश्चिमका नौ जिल्लामा रहेका शाखा कार्यालयबाट सेवाहरू प्रदान गर्दै आइरहेको छ । राम्रो पूर्वाधारको आवश्यकतालाई स्वीकार गर्दै, बैंकले सामुदायिक कल्याणका लागि आफ्नो प्रतिबद्धतालाई सुदृढ गर्दै अस्पताललाई सहयोग गरेको जनाएको छ ।

अस्पताल व्यवस्थापनले उदार सहयोगका लागि कृतज्ञता व्यक्त गर्दै नयाँ सिट व्यवस्थाले बिरामी र उनीहरूका परिवारलाई ठुलो फाइदा हुने विश्वास व्यक्त गरेको छ ।

● 'सानिमा फ्लेक्सी फन्ड'को चार करोड इकाइ बिक्री खुला

सानिमा बैंक कोष प्रवर्द्धक तथा सानिमा क्यापिटल योजना व्यवस्थापक तथा डिपोजिटरी रहेको सानिमा म्युचुअल फन्ड 'सानिमा फ्लेक्सी फन्ड'ले सार्वजनिक निष्कासन गर्ने भएको छ । फन्डले पहिलो चरणमा योजनाको कुल आकार १० करोडको ४० प्रतिशतले हुन आउने चार करोड इकाइ सार्वजनिक बिक्रीका लागि आजदेखि आवेदन खुला गर्न लागेको हो ।

उक्त निष्कासन इकाइमध्ये कोष प्रवर्द्धक सानिमा बैंकलाई १३ प्रतिशत अर्थात् एक करोड ३० लाख तथा योजना व्यवस्थापक सानिमा क्यापिटललाई दुई प्रतिशत अर्थात् २० लाख इकाइ छुट्याइएको छ । बाँकी रहने आठ करोड ५० लाख इकाइमध्ये पहिलो चरणमा सर्वसाधारणका लागि दुई करोड ५० लाख इका बिक्री खुला गर्न लागिएको क्यापिटलले जनाएको छ । यसमा लगानीकर्ताले आजदेखि छिटोमा ११ र ढिलोमा २० फागुनसम्म आवेदन दिन सक्नेछन् ।

यस खुलामुखी योजनामा लगानीकर्ताले इकाइ खरिदका लागि घटीमा एक हजारदेखि अधिकतम चार करोड रुपैयाँसम्म आवेदन दिन सकिने बताइएको छ । आवेदन, योजना व्यवस्थाको कार्यालय नक्साल, सी–आस्बा खाता रहेको बैंक वा मेरो सेयरमा लगइन गरी दिन सकिनेछ ।

● ट्रस्ट माइक्रोको बिक्री प्रबन्धक एनआइएमबि

ट्रस्ट माइक्रो इन्स्योरेन्स लिमिटेडले आइपिओ जारी गर्ने भएको छ । इन्स्योरेन्सले जारी पुँजीको ३० प्रतिशतले हुन आउने २२ करोड ५० लाख रुपैयाँबराबरको प्रतिकित्ता १०० अंकित दरका कुल २२ लाख ५० हजार कित्ता सेयर जारी गर्न लागेको हो ।

सोहीसम्बन्धी कार्य गर्न कम्पनीले एनआइएमबि एस क्यापिटललाई धितोपत्र निष्कासक तथा बिक्री प्रबन्धक नियुक्त गरेको छ । यससम्बन्धी सम्झौतामा दुवै पक्षबिच हस्ताक्षरसमेत भएको छ । सम्झौतापत्रमा निष्कासन कम्पनीका तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत उज्ज्वल ढुंगाना र निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धकका तर्फबाट महाप्रबन्धक सचिन्द्र ढुंगानाले हस्ताक्षर गरेका हुन् ।

०८० सालको कात्तिकमा स्थापना भएको इन्स्योरेन्सले लघु निर्जीवन बिमासम्बन्धी कारोबार सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ । न्यून आय भएका एवं पिछडिएका क्षेत्रका बासिन्दा र सीमान्तकृत समुदायका व्यक्तिलाई लघु बिमा सेवा पुर्‍याउने यसको उद्देश्य रहेको छ ।

● विद्यालयलाई एसबिआई बैंकको शैक्षिक सामग्री

नेपाल एसबिआई बैंकले विद्यालयलाई शैक्षिक सामग्री प्रदान गरेको छ । बैंकले सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रमअन्तर्गत विराटनगर महानगरपालिका– ७, मोरडस्थित आदर्श बालिका माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत सबै विद्यार्थीलाई स्कुल ब्याग तथा शैक्षिक सामग्री प्रदान गरेको हो ।

बैंकका प्रबन्ध सञ्चालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत रामकुमार तिवारीले विद्यालयका प्रधानाध्यापक र व्यवस्थापन समितिका सदस्यलाई एक कार्यक्रमबिच उक्त सामग्री हस्तान्तरण गरेका थिए ।

सामग्री हस्तान्तरण कार्यक्रममा बैंकका नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा प्रमुख वित्तीय अधिकृत राजेशकुमार पंडा, प्रमुख सञ्चालन अधिकृत विकास आनन्द, प्रमुख कर्जा अधिकृत अर्जुन नेपाल, प्रमुख व्यवसाय प्रवर्द्धन अधिकृत रितेश अर्याल र बैंक तथा स्कुल समितिका अन्य उच्च पदाधिकारी तथा शिक्षकहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

बैंकले देशभरका एक सय शाखा, २२ एक्सटेन्सन काउन्टर, सात प्रदेश कार्यालय, १९ शाखारहित बैंकिङ सेवा, एक सय २३ एटिएमबाट वित्तीय सेवा दिँदै आएको छ ।

● नेसनल लाइफको एमडिआरटी सम्मान तथा तालिम कार्यक्रम सम्पन्न

नेसनल लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेडले चितवनस्थित होटेल सोल्टी वेस्टेन्डमा कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुरेशप्रसाद खत्रीको सभापतित्वमा एमडिआरटी सम्मान तथा तालिम कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ ।

अभिकर्ताहरूको अन्तर्राष्ट्रिय फोरम एमडिआरटीले एमडिआरटी २०२५ मा छनोट हुनका लागि तोकेको बिमा शुल्क संकलन गरी नेपालभरबाट छनोट भएका एक सयजना एमडिआरटी अभिकर्ताहरूलाई भव्य समारोहबिच सम्मान गरेको हो ।

समारोहमा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत खत्रीले कम्पनीलाई अग्रस्थानमा पुर्‍याउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने अभिकर्ता समूहलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै केही नयाँ अभ्यासहरू सुरु गरेको र यसबाट अभिकर्ताहरू उत्साही भएको बताए । उनले अभिकर्ता सञ्जालको व्यवसायीकरणलाई सधैं उच्च स्थानमा राख्दै विविध मासिक र वार्षिक प्रोत्साहन योजना पेस गर्दै आएकोमा आगामी दिनहरूमा पनि कम्पनीले यसमा यथासम्भव लगानी गरिरहने जानकारी गराए ।

एमडिआरटी २०२५ मा तोकिएको करिब ४७ लाखदेखि तीन करोडसम्मको बिमा शुल्क संकलन गरी ९४ जनाले एमडिआरटी, तीनजनाले सिओटी र दुईजनाले टिओटीको गरिमामय लक्ष्य हासिल गर्न सफल सबै एक सयजना अभिकर्ताहरूलाई विशेष सम्मान गरिएको थियो । साथै निरन्तर ५१ दिनसम्म ५१ बिमालेख जारी गर्न सफल एमडिआरटी अभिकर्ता रूपक पराजुली र सबैभन्दा बढी एमडिआरटी अभिकर्ता उत्पादन गर्न सफल कलंकी शाखालाई पनि सम्मान गरिएको थियो ।

● बृहत् दोलखा महोत्सव सुरु

पर्यटकीय जिल्ला दोलखामा मंगलबारदेखि बृहत दोलखा महोत्सव सुरु भएको छ । जिल्ला सदरमुकाम चरिकोट स्थित टुँडिखेल मैदानमा सुरु भएको महोत्सवको बागमती प्रदेशका मुख्यमन्त्री बहादुरसिंह लामाले उद्घाटन गरेका छन् । महोत्सवको उद्घाटन गर्दै मुख्यमन्त्री लामाले अब विकाससँगै समुन्नत समाज र प्रयाप्त रोजगारी स्थापना गर्न बागमती प्रदेश सरकार त्यसतर्फ केन्द्रित भएको बताए । उनले प्रदेशका हरेक स्थानीय तहमा औधोगिक ग्राम स्थापना भइसकेको र अब तल्लो तहमा पनि रोजगारी सृजना हुने बताएका छन् ।

दोलखा उद्योग वाणिज्य संघको आयोजनामा भइरहेको महोत्सव फागुन १८ गतेसम्म सञ्चालन हुने दोलखा उद्योग वाणिज्य संघले जनाएको छ । महोत्सवले आन्तरिक उत्पादनको प्रवर्द्धनका साथै जिल्लाको सुस्ताउँदो व्यापार व्यवसायलाई थप चलायमान बनाउने अपेक्षा गरिएको जनाइएको छ । महोत्सव उद्घाटन समारोहमा नेपाली कांग्रेसका केन्द्रीय सदस्य एवं बागमती प्रदेशका अर्थमन्त्री कुन्दनराज काफ्ले, राष्ट्रिय सभाका सदस्य घनश्याम रिजाल, प्रदेश सांसद भरत केसी, कांग्रेस केन्द्रीय सदस्य अजयबाबु शिवाकोटीलगायत दोलखाका स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि एवं अन्य सहभागी वक्ताहरूले शुभकामना मन्तब्य राखेका थिए ।

महोत्सवमा १४० वटा स्टल राखिएकोमा स्थानीय उद्यमीको ६२ वटा स्टल छुट्याइएको संघले जनाएको छ । दोलखा उद्योग वाणिज्य संघका अध्यक्ष ईन्द्र श्रेष्ठले जिल्लाको कृषि, उद्यम उत्पादनलाई प्रवर्द्धन,आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको प्रवर्द्धनमा महोत्सवले टेवा पुर्‍याउने जनाएका छन् । जिल्लाको व्यापार, व्यवसाय र बजारलाई चलायमान बनाउनुका साथै जिल्लाका स्थानीय उत्पादनहरूको प्रदर्शन गरी प्रचार प्रसार तथा बिक्री वितरण गरिने, धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूको प्रवर्द्धन गर्ने महोत्सवको मुख्य उदेश्य रहेको अध्यक्ष श्रेष्ठको भनाइ छ ।

दोलखा महोत्सवमा झाँकीको प्रदर्शनीका साथै राष्ट्रिय तथा स्थानीय कलाकारहरूको सांस्कृतिक प्रर्दशनी रहनेछ । महोत्सवमा ६० वर्षमाथिका जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति, विद्यार्थीहरू र ८ वर्ष मुनिका बालवालिकालाई कार्यक्रममा विशेष छुट सहितको प्याकेज सञ्चालन गरिने संघका महासचिव सुरेस उप्रेतीले जानकारी दिए । आयोजकका अनुसार महोत्सवमा उत्कृष्ट कृषक तथा उद्यमीहरूलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।

महोत्सव उद्घाटन समारोहका अवसरमा वरिस्ठ कलाकार मदनदास श्रेष्ठ , दोलखाली पत्रकार समाजका अध्यक्ष एवं नयाँ पत्रिकाकर्मी ज्ञानेन्द्र कार्की , पत्रकार दिल बहादुर केसी, भमि आयोग दोलखाका अध्यक्ष राकेश श्रेष्ठ, खेलकुद अध्यक्ष आशिष् घिसिङ, समस्याग्रस्त सहकारी छानबिन आयोगका सदस्य धुर्व आचार्य, रामबहादुर खड्का लगाएत दर्जनौं व्यक्तिहरूलाई सम्मान समेत गरिएको छ ।

● कर्पोरेट बास्केटबल सिजन–२ को शीर्ष प्रायोजक भाटभटेनी

गेटसेटगेम एरोस सोलुसन प्रालिको खेल व्यवस्थापन शाखाले भाटभटेनी सुपरमार्केट थ्री बाई थ्री कर्पोरेट बास्केटबल प्रतियोगिता घोषणा गरेको छ । प्रतियोगिता १७–१८ फागुनसम्म मम्बा स्पोर्टस् सेन्टर, काठमाडौंमा आयोजना हुँदैछ ।

१६ कर्पोरेट टोलीहरू लिग–कम–नकआउट ढाँचामा प्रतिस्पर्धा गर्दै उपाधि जित्न मैदानमा उत्रनेछन् । गत वर्षका विजेता इजी सर्भिसेज र उपविजेता भाटभटेनी सुपरमार्केट पुनः आफ्नो उपाधि बचाउन फर्कँदै छन् ।

एरोसले सबै कर्पोरेट संस्थाहरूलाई टिम दर्ता गर्न आह्वान गरेको छ । टिम दर्ता फेब्रुअरी २४ सम्म गर्न सकिनेछ । यो प्रतियोगिता कर्पोरेट जगत्मा खेल भावना र मित्रता प्रवर्द्धन गर्ने उत्कृष्ट प्लेटफर्म हुने आयोजकको भनाइ छ ।

● सानिमा बैंक र ब्रिटिस इन्टरनेसनलबिच १५ मिलियन डलर ऋण सम्झौता

सानिमा बैंक लिमिटेड र ब्रिटिस इन्टरनेसनल इन्भेस्टमेन्ट पिएलसीबिच १५ मिलियन अमेरिकी डलरको व्यापार ऋण सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको छ ।

उक्त सम्झौताअनुसार प्राप्त ऋण विशेष गरी जलविद्युत् आयोजनाहरूको निर्माणमा प्रयोग हुने हाइड्रो मेकानिकल र इलेक्ट्रो मेकानिकल उपकरणहरूको आयात तथा निर्माण प्रक्रियाका लागि कच्चा पदार्थहरूको खरिदमा प्रयोग गरिनेछ ।

यस साझेदारीले सानिमा बैंकको ट्रेड फाइनान्स सर्भिसलाई महत्वपूर्ण योगदान पुर्‍याउने अपेक्षा गरिएको छ । उक्त सम्झौतामा बैंक सीईओ निश्चलराज पाण्डे र ब्रिटिस इन्टरनेसनल इन्भेस्टमेन्टका लगानी निर्देशक एडमिर इमामीले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

● मेची भन्सारले उठायो आठ अर्ब ८४ करोड राजस्व

मेची भन्सार कार्यालयले चालु आर्थिक वर्षको सात महिनामा रू. आठ अर्ब ८४ करोड ८६ लाख ९८ हजार राजस्व संकलन गरेको छ ।

मेची भन्सार कार्यालयका सूचना अधिकारी गणपति कँडेलका अनुसार चालु आवको माघ महिनासम्ममा रू. नौ अर्ब ६० करोड ९२ लाख १५ हजार राजस्व संकलन गर्ने लक्ष्य थियो । गत आव ०८०/८१ को सोही अवधिमा राजस्व रू. आठ अर्ब ९० करोड सात लाख ६७ हजार राजस्व संकलनको लक्ष्य रहेकामा त्यसमध्ये ७६.१० प्रतिशत मात्रै राजस्व संकलन भएको थियो ।

चालु आवको सात महिनामा पेट्रोलियम पदार्थको आयतबाट रू. पाँच अर्ब २८ करोड १४ लाख २२ हजार राजस्व संकलन भएको छ । यसैगरी, तरकारीको आयतबाट रू. ४४ करोड २५ लाख ४२ हजार, यातायातका साधन र तिनका पार्टपुर्जाबाट रू. २४ करोड ७५ लाख ९१ हजार, दलहनबाट रू. १५ करोड ९६ लाख ८५ हजार, खनिज उत्पादनबाट रू. १५ करोड ७३ लाख २५ हजार राजस्व संकलन भएको सूचना अधिकारी कँडेलले जानकारी दिए ।

चालु आवको सात महिनामा रू. १६ अर्ब चार करोड ४८ लाख ६३ हजारबराबरको वस्तु निर्यात हुँदा रू. नौ करोड २२ लाख २९ हजार र रू. ३७ अर्ब ३४ करोड ५३ लाख ८१ हजारबराबरको वस्तु आयात गर्दिँदा रू. आठ अर्ब ७५ करोड ६४ लाख ६३ हजार राजस्व संकलन भएको छ ।

● धौलागिरि लघुवित्तले दियो अशक्तलाई ह्विलचेयर

धौलागिरि लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेडले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत मालिका–५, पन्चासेका अशक्त महिलालाई ह्विलचेयर प्रदान गरेको छ । संस्थाले शनिबार स्थानीय निशा केसीको घरमै पुगेर उक्त ह्विलचेयर वितरण गरेको हो ।

सो कार्यक्रममा संस्थाकी अध्यक्ष सिर्जना थापा, सञ्चालक रेशमलाल सापकोटा, पूर्वसञ्चालक कृष्णराज शर्मा, कामु प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) शिवराम जोशीलगायतको उपस्थिति रहेको थियो ।

● नेपाली हाते कागज उद्योगलाई कच्चा पदार्थको अभाव

गोरखामा झण्डै २० वर्षदेखि सञ्चालन हुँदै आएको नेपाली हाते कागज उद्योगलाई कच्चा पदार्थको अभाव हुन थालेको छ । गोरखा नगरपालिका–६, स्थित नयाँबस्तीमा सञ्चालन हुँदै आएको गोरखा मनकामना नेपाली हाते कागज उद्योगले आवश्यकता अनुसार कच्चा पदार्थको नपाउँदा समस्या हुँदै आएको उद्योगका सञ्चालक पासाङ निमा शेर्पाले बताए ।

उद्योगले कच्चा पदार्थको अभावमा माग अनुसार उत्पादन गर्नसक्ने अवस्था नरहेको उनको भनाइ छ । 'नेपाली हाते कागज उत्पादनका लागि हिमाली भेगका जंगलबाट लोक्ता खोजेर ल्याउनुपर्छ, शेर्पाले भने, 'जंगलमा बाह्रै महिना लोक्ता पाउन पनि गाह्रो छ।' उद्योगले उत्तरी गोरखाको धार्चे, चुमनुब्री र अजिरकोट गाउँपालिका क्षेत्रका जंगलबाट कच्चा पदार्थ ल्याएर नेपाली कागज उत्पादन गर्दै आएको छ ।

"वर्षभरी तीन महिना फागुन चैत र बैशाख महिनामा जंगलमा अरू बेला भन्दा धेरै कच्चा पदार्थ पाइन्छ', उनले भने 'तर जंगलमा गएर झिक्ने, सुकाउने र यहाँसम्म ल्याउने मान्छे नै पाउन गाह्रो छ ।' जंगलबाट झिकेर ल्याएको कच्चा पर्दाथ उद्योगसम्म ल्याउन सडक समस्याका कारण थप कठिनाइ हुने गरेको छ ।

शेर्पाको उद्योगमा उत्पादित नेपाली कागज बिक्रीका लागि बजारको भने कुनै समस्या नरहेको शेर्पाले बताए। 'उद्योगले जति उत्पादन गरेपनि बजारमा बिक्रीका लागि भने कुनै समस्या छैन' उनले भने, 'बरू सधैं कच्चा पदार्थको अभाव हुने गरेको छ ।' मजदुरहरूले जंगलबाट झिकेर ल्याएको लोक्ता प्रतिक्विन्टल १५ हजार रुपैयाँमा उद्योगले खरिद गर्दै आएको छ । "रोजगारीका हिसावले त कच्चा पर्दाथ संकलन गर्ने मजदुरहरूको पनि आम्दानी राम्रो हुन्छ, उनले भने, 'जंगलमा गएर खोज्नुपर्ने हुनाले अलि दुःख हुने भएकाले जो कोही तयार हुँदैनन् ।' उद्योगमा एक 'क्विन्टल' कच्चा पदार्थबाट दुईहजार थान (२०/३० साइज) को कागज उत्पादन हुने जानकारी दिए। शेर्पाको उद्योगमा उत्पादित ४० ग्राम तौलका कागज भने नेपाल बाहिरसमेत निर्यात हुँदै आएको छ ।

सरकारले...

कांग्रेस एमालेलाई पालैपालो खेलाएर पार्टीगत र व्यक्तिगत स्वार्थ पूरा गर्न खपिस रहेका माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष समेत रहेका पुष्पकमल दाहालले २०७९ को निर्वाचनपछि झण्डै १८ महिनासम सरकारको नेतृत्व गरेका थिए । कहिले कांग्रेसको सहयोगमा त कहिले एमालेको सहयोमा उनी प्रधानमन्त्री बनेका थिए ।

आफुँ प्रधानमन्त्री बन्दा सम्वैधानिक र प्राकृत्तिक हुने तर अरू बन्दा असम्वैधानिक र अप्राकृत्तिक भन्दै दाहालले अहिले लोकतन्त्रकै धज्जी उडाइरहेकाले गर्दा लोकतन्त्रकै बेइजती मात्र भएको छैन, लोकतन्त्रकै अपमान समेत भएको छ । लोकतन्त्रमा नेताहरूले लोकतान्त्रिक चरित्र देखाएर जनतालाई समेत लोकतान्त्रिक पद्दतिमा अघि बढ्न सिकाउनुपर्नेमा नेताहरूले लोकतन्त्रको धज्जी उडाउनुले लोकतान्त्रिक चरित्रलाई बलियो र संयमित बनाउन सकिँदैन ।

पछिल्लो समयमा नेपालले अनेक कठिन घडी पार गर्दै देशले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र संस्थागत गर्न २०७२ सालमा संविधानसभाबाट नयाँ संविधानको निर्माण गरी मुलुकलाई अघि बढाउने प्रतिवद्धता जनाएको छ । भनिन्छ, पेरिस पनि एकै दिनमा बनेको होइन । नयाँ संविधानले काठमाडौकृत शासन व्यवस्थालाई विकेन्द्रिकृत गरेको छ । संघीयताको नयाँ अभ्यासले देशमा तीन तहका सरकारको स्थापना गरेको छ । संघ, सात प्रदेश र ७५३ वटा स्थानीय सरकार गरी मुलुकमा ७६१ वटा सरकार सम्वैधानिक सीमाभित्र रहेर व्यापक विकेन्द्रिकृत शासन व्यवस्था अभ्यासरत रहेका छन् ।

आवधिक निर्वाचनले नेपाली नागरिकलाई आफ्नो सरकार आफैँ निर्माण गर्ने अभ्यास दिएको छ । यी सबै श्रृखलाको राजनीतिक आन्दोलनको जग भनेको त्यही २००७ साल फागुन ७ गते नै हो । त्यसैले फागुन ७ गते विशेष महत्व रहेको छ । यी सबै परिवर्तनको मूल लक्ष्य भनेको नेपाली जनताको लोकतान्त्रिक अधिकारको पूर्णता नै हो । जबसम्म आर्थिक तथा सामाजिक, सुव्यवस्था संस्थागत हुँदैन तबसम्म राजनीतिक अधिकारको अभ्यासले पूर्णता पाउन सक्दैन भन्ने हेक्का राजनीतिज्ञ र राजनीतिक दललाई हुनुपर्ने आवश्यकता देखिँदै आएको छ । नेपाली जनताको सम्बृद्धिको चाहना अधिक भएपनि अझै उनीहरूको चाहना पुरा हुन सकेको छैन । तिनै तहका सरकारले नेपाली जनताको सम्बृद्धिको चाहनालाई सार्थक बनाउन अझै कडा मेहनत गर्नपर्ने देखिन्छ । यदि त्यसो भएमा मात्र फागुन ७ को महत्व र गौरव अझ उच्च हुन सक्छ ।

पछिल्लो दिनमा नेपाली जनताका चाहनामा बृद्धि भएको छ । सामाजिक सञ्जाल र विभिन्न खालका प्लेटफर्महरूले गर्दा विश्व नै एक गाउँ जस्तो भएको बेला जनताका अधिकार खोस्ने दुष्प्रयास यदि कसैले गर्दछ भने तिनीहरू ठुटो हुने निश्चित जस्तै रहेको छ ।

पछिल्लो समयमा संसदका ठुला दल नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेको गठबन्धनको सरकार रहेकाले गर्दा उनीहरूबाट जनताको ठलो आशा एवं भरोसा गरेका छन् । जनताको आशा एवं विश्वासलाई घात गर्ने काममा नेकपा एमालेका अध्यक्ष समेत रहेका केपी ओली नेतृत्वको सरकारले गर्दैन भन्ने विश्वास जनतालाई दिलाउन सक्नुपर्ने आवश्यकता प्रष्ट रूपमा देखिएको छ ।

संघीय...

त्यसको प्रत्यक्ष प्रमाण हो जनताले सामाजिक सञ्जालमा दिने गरेका अभिव्यक्ति ।

२०७९ को निर्वाचन पछि ३ पटक सरकार परिवर्तन भैसकेको छ । सरकार पटक पटक परिवर्तन हुनु र अघिल्ला सरकारले ल्याएका कार्यक्रम पछिल्लो सरकार स्वीकार गर्न नसक्नुले गर्दा विकास आयोजनाहरू नै अलपत्र पर्ने गरेका छन् । स्थानीय तहले भने केही सकरात्मक कार्य गरेका भएपनि त्यस्ता स्थानीय तहहरू समेत राजनीतिक प्रभाव र दलहरूको प्रभावमा पर्दै आएको हुनाले अब संविधान नै संशोधन गरेर स्थानीय तहलाई दलविहिन अवस्थामा राख्नुपर्ने टड्कारो आवश्यकता देखिएको छ ।

संघीय सरकार पटक पटक परिवर्तन हुँदा त्यसको प्रत्यक्ष मार प्रदेश सरकार र स्थानीय तहमा पर्ने भएकाले प्रदेश नै अहिले घाँडो सावित हुँदै गएको र विकास निर्माण भन्दा कर्मचारी र मन्त्री, सांसदहरूको तलब भत्तामै बढी रकम खर्च भएकाले गर्दा प्रदेश सभाहरूको औचित्य समेत सावित हुन नसकिरहेको अहिलेको अवस्थामा प्रदेशसभाहरू हटाउनु उचित विकल्प हुन सक्छ ।

संघीय सरकार र स्थानीय तह गरी दुई तहको सरकार बनाउने गरी संविधान संशोधन गर्न अब राजनीतिक दलहरू सहमत हुनैपर्ने अवस्था देखिएको छ ।

किन...

भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा उत्कृष्ट हुँदै आएका देशमा अख्तियार जस्ता आयोगहरू छैनन् । जबकि नेपालमा चार दशक भन्दा अघिदेखि अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग सक्रिय रहेको भएपनि किन भ्रष्टाचार नियन्त्रण हुन सकेन अब त्यसको खोजविन हुनुपर्दछ । राजनीतिक दलहरूको इच्छा शक्ति र सरकारको काम गराईमा समेत अब सुधार हुनैपर्दछ । भ्रष्टाचारमा संलग्न भएका जोसुकै र जुनसुकै पार्टीमा रहेका व्यक्तिहरू भएपनि उनीहरूमाथि कानुनी कारबाही हुनुपर्दछ ।

मन्त्रिपरिषद्ले गर्ने निर्णयहरू समेत नीतिगत भ्रष्टाचार हुने गरेकाले मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट गर्ने कुन निर्णय नीतिगत हुन् र कुन होइनन् भन्ने छुट्याउनु आवश्यक रहेको छ । भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्न दह्रो इच्छाशक्ति हुनु आवश्यक रहेको छ । उच्च तहमा बसेका व्यक्तिहरू समेत भ्रष्टाचारमा संलग्न रहँदै आएकाले उनीहरूमाथि समेत कारबाही हुनु आवश्यक छ ।

समस्या समाधान...

व्यवस्थापिकाले बनाएका कानुनहरूको पालना र कार्यान्वयन ठीक ढँगले लागु र प्रयोग गरिरहेको छ, छैन भनेर न्यायपालिकाले सुक्ष्म अध्ययन गरी कार्यपालिकाले गलत ढँगले कानुन प्रयोग गरेको पाइएमा त्यसलाई सुधार गर्न न्यायपालिकाले कार्यपालिकालाई आदेश र निर्देशन दिन सक्छ ।

संविधान निर्माताको मूल आशय कानुनी शासन र लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यता कायम गर्नु नै मुलुकको लक्ष्य हो । तर व्यवस्थापिकाले कार्यपालिकालाई आवश्यक पर्ने कानुन निर्माणमा ढिलाई गरी दिंदा सरकारले अध्यादेश ल्याएर काम गर्न सक्ने र त्यस्ता अध्यादेशहरू संसदको बैठक सुरू भएको पहिलो दिनमै संसदमा टेबुल गर्नुपर्ने र ती अध्यादेशलाई प्रतिस्थापना गर्न संसदको बैठक सुरू भएको ६० दिन भित्रमा पारित गरिसक्नुपर्ने व्यवस्था रहेकाले अध्यादेश ल्याउनु भनेको कुनै गैर कानुनी कार्य होइन । संविधान कुनै दल विशेषको हुँदैन ।

सरकार भनेको कुनै एक दलको मात्र हुँदैन । राजनीतिक दलहरू अलग अलग र फरक फरक विचारधाराका भएपनि उनीहरू सत्तामा गएपछि सरकार सबैको साझा हुन सक्नुपर्नेमा विगतदेखि नै त्यस्तो अवस्था देखिएको छैन । एउटै दलको संसदमा बहुमत नभएकाले गर्दा २०७९ को निर्वाचनपछि मुलुकमा ३ वटा सरकार बनिसकेको र राजनीतिक दलहरू सरकार निर्माण र ढाल्नमै व्यस्त रहेकाले गर्दा जनतामा आक्रोश बढ्दै गएको प्रति अब सरकार सजग हुनैपर्दछ ।

राष्ट्र जोगाउन...

होइन । त्यस्तो भाव कसैले पनि कमजोरी ठान्नु हुँदैन । कतै कुनै पन पक्ष नगरी सबैलाई समेटेर जाने हाम्रो अभिलाशा हो । हाम्रो त्यागको अर्थ आशय पनि त्यही नै हो,' उनको भनाइ छ । आफ्नो इतिहासलाई नास गरेर उँभो लाग्न सकिँदैन भन्ने कुराको हेक्का राख्नुपर्ने पूर्वराजा शाहले बताएका छन् ।

उनी भन्छन्, 'हाम्रो इतिहासलाई नास गरेर, पहिचानको अपमान गरेर हामी उँभो लाग्दैनौँ भन्ने कुराको हेक्का राखेर हामी अघि बढौँ । विगतका कमी कमजोरी तथा आफ्नो प्रकृति र संस्कृतिविरूद्धका त्रुटि सच्चाएर अघि बढ्ने चेतना हामीलाई प्राप्त होस् ।'अहिले देशको इतिहास मेटिँदै गएको र नेपालका होनहार जनशक्ति देशबाट बाहिरिँदै गएकोप्रति पूर्वराजा शाहले चिन्ता व्यक्त गरेका छन् ।

'आज देशको इतिहास मेटिँदै गएको छ । नेपालको अस्तित्व नासिँदै गएको छ । नेपालका होनहार जनशत्ति ताँती लागेर देशबाट बाहिरिँदै गएका छन्,' उनले भनेका छन्, 'नेपालीको पसिना आफ्नो माटोमा होइन, अन्तै पोखिइरहेको छ । जन्मदै नेपालीको शीरमा हजारौँ हजार होइन, लाखको ऋणभारको बोझ छ । हाम्रा कलकारखाना, व्यापार, व्यवसाय निरन्तर धराशायी हुँदै छ । हुँदाहुँदा हाम्रा शिक्षालयहरूमा समेत शिक्षक र विद्यार्थीहरू पातलिँदै गएका छन् ।'

उनी अगाडि थप्छन्, 'नेपालको पद्धति, नीति र गतिविधि पनि ठीक छैन, यहाँ बसेर केही हुँदैन भन्नेखालको श्रम, सीप, चेतना र ज्ञान भएका हाम्रा नागरिकहरूमा त्यस प्रकारको भाष्य चलिरहेको छ । यस्ता कुराले प्रजातन्त्रलाई शोभनीय बनाउँदैन । प्रजातन्त्र आशा जगाउने प्रणाली हुनुपर्दछ । जनताको भरोसा बढाउने प्रणाली हुनुपर्दछ । तर तीन दशकयताको हाम्रो स्थिति यस्तो छैन ।' निषेधको दृष्टिकोण राख्ने राजनीतिले प्रजातन्त्रलाई बलियो नबनाउने पूर्वराजा शाहको भनाइ छ ।उनी भन्छन्, 'सुन्दर शब्द र आकर्षक आदर्शले मात्र प्रजातन्त्र सार्थक हुने होइन । कर्म र व्यवहारमा प्रजातन्त्रलाई उतार्ने सेवा भाव र सही प्रजाताान्त्रिक आचरण हुनुपर्दछ, सबैको पहिचान हुनुपर्दछ । सबैको अस्तित्व सुरक्षित हुनुपर्दछ ।

निषेधको दृष्टिकोण राख्ने राजनीतिले प्रजातन्त्रलाई बलियो बनाउँदैन। पक्ष विपक्षको अहंकार, आ–आफ्नो खालको स्वार्थ तथा राष्ट्रवादले पनि प्रजातन्त्रलाई गतिशील बनाउन सक्दैन।'व्यवस्था बदलियो भन्नेहरूले अवस्था राम्ररी बदल्न नसक्नु दुखद कुरा भएको पूर्वराजा शाहको भनाइ छ।'आम जनताको मुहारमा मुस्कान ल्याउने, जनतालाई खुसी र सुखी बनाउने, सबैले खोजेको र हामीले चाहेर रोजेको पनि त्यही प्रजाताान्त्रिक व्यवस्था हो । व्यवस्था बदलियो भन्नेहरूले अवस्था राम्ररी बदल्न नसक्नु दुखद् कुरा हो,' उनी भन्छन् ।

जनता आवास कार्यक्रममार्फत सल्यानमा ३४ घर बन्दै

सल्यान । जनता आवास कार्यक्रममार्फत सल्यानमा ३४ घर निर्माण हुने भएका छन् । दलित, विपन्न, लोपोन्मुख र सीमान्तकृत समुदायका लागि आवास निर्माण गर्ने सरकारको लक्ष्यअनुसार चालू आर्थिक वर्षमा ३४ घर निर्माण गरिने भएको हो ।

जिल्लामा लाभग्राही छनोट भई घर निर्माण हुने स्थान छनोट र लाभग्राहीसँग सम्झौताको काम अघि बढाइएको पूर्वाधार विकास कार्यालयका सबइन्जिनियर महेशकुमार वलीले जानकारी दिए । उनका अनुसार बनगाड कुपिन्डे नगरपालिकामा ३, बागचौर नगरपालिकामा ४, कुमाख गाउँपालिका ३, सिद्ध कुमाख गाउँपालिका २, दार्मा गाउँपालिका ३, शारदा नगरपालिकामा ४, कपुरकोट गाउँपालिकामा २, त्रिवेणी गाउँपालिकामा ६, छत्रेश्वरी गाउँपालिकामा ४ र कालीमाटी गाउँपालिकामा ३ गरी ३४ आवास निर्माण हुनेछन् । कार्यक्रममार्फत जिल्लामा यसअघि एक सय ४५ वटा आवास निर्माण भइसकेका छन् । जसमा आर्थिक वर्ष ०७७/७८ मा ३० वटा, आर्थिक वर्ष ०७८/७९ मा ४० वटा र आर्थिक वर्ष ०७९/८९ मा ३१ र आव ०८०/८१ मा ४४ वटा आवास निर्माण भएका छन् । कर्णाली प्रदेश सरकारले जनता आवास कार्यक्रमअन्तर्गत आवास निर्माणका लागि यस वर्ष जिल्लामा एक करोड १९ लाख रूपैयाँ पठाएको छ ।

प्रतिघर निर्माणका लागि सेवाग्राहीलाई तीन लाख ३६ हजार दिने गरेको उनले जानकारी दिए । कार्यविधिअनुसार घर निर्माणका लागि जग खनेपछि कार्यालयले २५ प्रतिशत अर्थात् ८४ हजार रकम पहिलो किस्ताबापत दिने गरिएको छ । दोस्रो किस्ताबापत डिपिसी (जग ढलान) गरेपछि ३० प्रतिशत, तेस्रो किस्ताबापत घरको गाह्रो लगाएपछि ३५ प्रतिशत दिने कार्यविधिमा उल्लेख छ । चौथो किस्ताबापतको रकम भने शौचालयसहित घर सम्पन्न भएपछि १० प्रतिशत रकम भुक्तानी गरिने उनको भनाइ छ । पहिले संघीय सरकारले सुरूवात गरेको यो कार्यक्रम अहिले प्रदेश सरकारले सञ्चालन गर्दै आएको छ ।

मुद्दा लाग्नासाथ अब कर्मचारी निलम्बन नहुने

काठमाडौ । २०७६ माघ ६ गते राष्ट्रियसभामा दर्ता भएको भ्रष्टाचार निवारण पहिलो संशोधन विधेयक पाँच वर्षपछि पारित भएको छ ।

सोमबार बसेको प्रतिनिधिसभाको बैठकले सो विधेयक पारित गरेको छ । संघीय संसदको दुवै सदनबाट पारित भएपछि अब सो विधेयक प्रमाणित र प्रमाणिकरणको प्रक्रियामा जाने भएको छ । उक्त विधेयक राष्ट्रपतिबाट प्रमाणित भएपछि कार्यान्वयनको चरणमा जाने अर्थात लागु हुने भएको छ ।

भ्रष्टाचार सम्बन्धित विषयबस्तु रहेको अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग आयोग ऐन संशोधन विधेयकलाई थाती राखेर भ्रष्टाचार निवारण विधेयक मात्र पारितभएको छ । सो विधेयक सोमबार सर्वसम्मतीले पारित भएको छ ।

लामो समयदेखि विधेयक विचाराधिन रहेकोमा असन्तुष्टि रहँदै आएको थियो । सो विधेयक पारित हुनु अघि गृहमन्त्री रमेश लेखकले विधायिकी कार्यमा शिघ्रता हुनुपर्ने धारणा संसदसामु राखेका थिए । मन्त्री लेखकले विधेयक समयमा टुँगो लगाउन संसदीय समितिमा समयसीमा हुनेगरी नियमावली संशोधन हुनुपर्ने धारणा समेत राखेका थिए । प्रतिनिधिसभाले राष्ट्रियसभाबाट पारित केही व्यवस्था भने हटाएको छ ।

निजी क्षेत्रमा अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धानको प्रवेशलाई राष्ट्रियसभाले पारित गरेको भएपनि प्रतिनिधिसभाले सो व्यवस्था हटाएको छ । उक्त व्यवस्थाको निजी क्षेत्रका संघसंस्थाले विरोध गर्दै आएका थिए । विवादकै कारण माथिल्लो सभाले २०७९ चैत्र २७ गते विधेयक पारित गरेको थियो । पारित विधेयककले भ्रष्टाचारका मुद्दाका सबै प्रकारका हदम्याद भने हटाएको छ । सरकारले प्रस्ताव गरेको हदम्याद हटाउन सरकारले तयार भएको थियो भने हदम्याद हटाउने व्यवस्थाको विरोध हुँदै आएको थियो सो कारण हदम्याद हटाइएको छ ।

यस्तै मुद्दा लाग्नासाथ कर्मचारी स्वत निलम्बन हुने व्यवस्था पनि परिमार्जन गरिएको छ । मुद्दाको आधारमा मात्र निलम्बनको व्यवस्था गरिएको छ । सम्पत्ति जफतको हदम्याद प्रतिवादी बनाइएका राष्ट्रसेवक अव निलम्बन हुने छैनन् भने कैदसम्मको दावी गरिएको हकमा भने निलम्बनको व्यवस्था यथावत् राखिएको छ । यसअघि मुद्दा लाग्नासाथ निलम्बन हुने व्यवस्था रहेको थियो ।

सांसद...

जनाउन राष्ट्रिय सभाका अध्यक्षसँग माग गरेका थिए । राष्ट्रियसभाका अध्यक्ष नारायण प्रसाद दाहालले शुन्य र विशेष समय लगत्तै राष्ट्रिय सभाको काम, कारबाही र सभाका सदस्यहरूको योग्यता, क्षमता र उमेरको सम्बन्धमा गैरजिम्मेवारपूर्ण ढँगले धारणा व्यक्त गरेकाले शाहीको अभिव्यक्तिप्रति खेद प्रकट गरेको बताउनु भएको थियो । विधेयकको सम्बन्धमा यथार्थ अवस्था अध्ययन नै नगरी निज माननीयले कपोकल्पित झुठ र यथार्थ भन्दा बारिह गएर अत्यन्त गैर जिम्मेवारपूर्ण ढँगले आफ्नो धारणा व्यक्त गर्नु भएकाले उक्त अभिव्यक्तिप्रति यो सभा खेद प्रकट गर्दछु भन्नुभएको थियो ।

सांसद शाहीले माघ २९ गते सामाजिक सञ्जालमा राष्ट्रिय सभालाई बृद्धाश्रमको उपमा दिँदै सभाले मिडिया काउन्सिल विधेयक पारित गरेकामा आपत्तिजनक शब्द सहित राष्ट्रियसभाका सदस्यहरूलाई लक्षित गरी स्टाटस् लख्नु भएको थियो । शाहीले त्यो विधेयक अध्ययन नै नगरी पारित गरेको भन्दै राष्ट्रियसभाको औचित्यमाथि नै प्रश्न गरेका थिए ।

अमेरिकी...

बताएका छन् ।

नेपालका विकास योजनाहरू अन्य विदेशी अनुदान र सहयोगले सञ्चालन हुँदै आएका र त्यसमा पनि अमेरिकी सहयोगको हिस्सा बढी नै रहने गरेको छ । यो पछिल्लो निर्णयले अमेरिकी सहयोगका परियोजनामा कार्यरत हजारौँ व्यक्ति बेरोजगार हुनुका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युतीय क्षेत्रका परियोजना स्थगन हुँदा यसले राष्ट्रलाई दुरगामी असर पार्ने निश्चित रहेको विज्ञहरूको राय रहेको छ ।

गैर जिम्मेवार...

अनिवार्य उपस्थिति हुनपर्नेमा ६८ सांसद मात्र उपस्थित भएकाले बैठक नै स्थगित गर्नु परेको थियो ।

आइतबारको बैठकमा २२० जनाको उपस्थिति रहेपनि गुणपुरकको यकिन समयमा १ सय ५२ जना सांसद अनुपस्थित रहेका थिए । यसरी सांसदहरूले हाजिर गर्ने केही सयम बैठकमा बस्ने र हिड्ने गरेका हुनाले अब उनीहरूलाई कानूनले नै बाध्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । बैठक भत्ता बुझ्ने तर पूरा समय बैठकमा नबस्ने सांसदहरूलाई किन बैठक भत्ता दिने ?

फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरौं ।

- घरवरिपरी तथा सार्वजनिक स्थानमा फोहोर नफालौं,
- फोहरलाई डस्विन वा फोहोर संकलन केन्द्रमा मात्रै फालौं,
- सकेसम्म प्लास्टिक प्रयोग नगरौं,
- प्लास्टिक तथा अन्य फोहरलाई नजलाऔं,
- कुहिने, नकुहिने र पुनःप्रयोग गर्न मिल्ने गरी छुट्टाछुट्टै भाडामा फोहोर राखौं ।

फोहोरमैला व्यवस्थापनमा स्थानीय तहलाई सहयोग गरौं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार